

Індія сёння — гэта не толькі сусветна знакамітая гарбата, але і развітыя фармацэўтычная прамысловасць, сфера высокіх тэхналогій, энергетыка. Патэнцыял кааперацыі з Беларуссю тут велізарны.

Як быць шчаслівымі і багатымі? Такое пытанне Юрыі і Наталлі Дарафейчукі не задавалі ніколі. З вопыту сямейнага жыцця ведаюць: шчасце і багацце — у дзецях. А чым больш дзяцей, тым больш Бог дае і сіл, і сродкаў.

Не ўсе сыры аднолькава якасныя. Свае спецыфічныя характарыстыкі сыр набывае толькі пасля працяглага тэрміну выспявання ў сырных падвалах, дзе створаныя неабходныя ўмовы.

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

Аляксандр ЛУКАШЭНКА: «НЕЛЬГА АДЫХОДЗІЦЬ АД ДЗЯРЖРЭГУЛЯВАННЯ ЭКАНАМІЧНЫХ ПРАЦЭСАЎ»

Прэзідэнт наведаў учора Беларускае дзяржаўнае эканамічнае ўніверсітэт. Тут яму расказалі аб стане і перспектывах развіцця адной з вядучых вышэйшых навучальных устаноў краіны. Кіраўнік дзяржавы аглядзеў спарткомплекс БДЭУ. Гэты комплекс уключае ў сябе вялікую гульнявую залу, трэнажорную залу, залу аэробікі, басейн. Адначасова тут могуць займацца да 120 чалавек. Акрамя таго, Аляксандр Лукашэнка азнаёміўся з выстаўкай вучэбна-метадычнай літаратуры, а на заканчэнне адбылася сустрэча кіраўніка дзяржавы са студэнтамі і выкладчыкамі факультэта міжнародных эканамічных адносін.

У сваім выступленні кіраўнік дзяржавы адзначыў, што апераджальнае інавацыйнае развіццё з выхадам на сусветны ўзровень павінна стаць стратэгічным арыентацыйным накіраваннем беларускай эканамічнай мадэлі. Аляксандр Лукашэнка лічыць, што такое прасоўванне можна пачаць з умацавання пазіцыі Беларусі ў АЭП. «Беларусь, якая яшчэ з савецкіх часоў вызначалася высокім узроўнем адукацыі грамадзян і наяўнасцю буйных высокатэхналагічных вытворчасцяў, мае ўсе перадумовы для таго, каб стаць на постапевацкай прасторы свайго роду пляцоўкай для развіцця высокіх тэхналогій і прарывной навуковай думкі», — лічыць Прэзідэнт. Паводле яго меркавання, трэба толькі правільна выкарыстоўваць назапашаны інтэлектуальны патэнцыял, наяўную вытворчую і даследчую інфраструктуру.

«Сёння важна не столькі нешта вынайсці, колькі ўкараніць распрацоўку ў вытворчасць. А інавацыйны шлях — гэта найлепшы сродак абароны ў канкурэнтнай барацьбе», — адзначыў кіраўнік дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што інтэлектуальны капітал павінен знайсці эфектыўны выхад у сферу беларускай эканомікі. Ён таксама адзначыў, што да ўкаранення перспектывіных адкрыццяў або навінак трэба прыцягваць як дзяржаву, так і прыватны бізнэс.

Прэзідэнт адзначыў, што беларуская эканоміка залежная ад крызісных з'яў, якія адбываюцца ў свеце. На яго думку, дзяржава не мае права адыходзіць з эканомікі пры такой яе адкрытасці. У суверэннай Беларусі, паводле слоў кіраўніка дзяржавы, дзейнічае свая апрабаваная часам мадэль эканамічнага развіцця, у аснове якой спалучэнне інстытутаў рыначнай эканомікі з дзейнымі механізмамі дзяржаўнага рэгулявання і рэалізацыі моцнай сацыяльнай палітыкі. Гэта эканамічная мадэль прайшла праверку часам і стала стратэгічнай асновай устойлівага развіцця беларускай дзяржавы. Як падкрэсліў Прэзідэнт, залог яе жыццяздольнасці ў тым, што яна не з'яўляецца закаксцяналай канструкцыяй, а пастаянна ўдасканальваецца і мадэрнізуецца.

Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што ў рыначнай эканоміцы больш за ўсё цэнціць канкурэнцыю. «Вось тут мы часта ламаем колі з заходнікамі і нават расійскімі калегамі. Многія кажуць, што дзяржава не павінна быць у эканоміцы або яе павінна быць зусім нямнога. Праўда, ніхто не вызначыў тую шкалу, па якой гэта вымяраецца. Мы ж выразаі і дакладна з самага пачатку гаворым аб тым, што дзяржаўнае рэгуляванне ні ў якім выпадку адыходзіць з эканомікі не павінна», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

Паводле яго слоў, вядомы сацыяльнага аспекта таксама шмат спрэчак. Многія кажуць, што чалавек павінен адказваць сам за сябе і сацыяльнага складальніка ў эканоміцы практычна быць не павінна. «Мы адназначна ўжо шмат гадоў гаворым аб тым, што ўсё, што існуе ў дзяржаве, павінна быць арыентавана на чалавека», — сказаў Прэзідэнт.

Прэзідэнт Беларусі лічыць, што цана «Беларуськалія» можа павялічыцца пасля аднаўлення сусветнага рынку. «Цана вызначана. Сёння ўсе заходнікі гавораць: Лукашэнка правільна палічыў», — сказаў кіраўнік дзяржавы. «Трапаюцца ка \$15 млрд кампанію прыватызаваць, а я сказаў — \$32 млрд. За кантрольны пакет мы сур'ёзна патаргуемся», — сказаў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што ў Беларусі прывыклі думаць, што ў краіне высокакваліфікаваны спецыялісты і добрасуленныя работнікі. Але давайце паглядзім, што ў нас на самай справе: прадукцыйнасць працы на нашых прадпрыемствах прыкладна ніжэйшая, чым у перадавых замежных кампаніях, а матэрыялаёмкасць і энергаёмкасць у сваю чаргу вышэйшыя», — адзначыў кіраўнік дзяржавы. Прэзідэнт падкрэсліў, што дзяржава зрабіла ўсё для таго, каб кожны працаздольны грамадзянін меў работу і належную зарплату. Кіраўнік дзяржавы растлумачыў, чаму ў Беларусі не пайшлі па шляху павышэння пенсійнага ўзросту па прыкладзе іншых краін: «Калі людзі не хочуць павышэння пенсійнага ўзросту, я не магу з гэтым не лічыцца. Я сябе пазіцыяную як народны Прэзідэнт». «Але калі грошай няма, ты іх не заплаціш. Таму ў нас невысокая пенсія. Дарчы, у залежнасці ад эканамічнага развіцця і заробку ў рэальным сектары яна павялічваецца», — адзначыў кіраўнік дзяржавы. «Што маем, то і размыркуем». Таму хочам у 60 гадоў — сыходзіць, вось табе пенсія, якую мы можам плаціць. Хочаш дадаткова працаваць — працявай». Часова адмова ад атрымання працоўнай пенсіі можа быць толькі добраахвотная.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

КАНСТЫТУЦЫЙНЫ СУД ЛІТВЫ ПРЫЗНАЎ ПАРУШЭННІ ЗАКОНА НА ВЫБАРАХ

Канстытуцыйны суд Літвы даў адказ на запыт прэзідэнта Літвы Далі Грыбаўскайтэ і парламента пра тое, ці маглі парушэнні на мінулых парламенцкіх выбарах у Літве паўплываць на іх канчатковы вынік. Яго вердыкт: незаконным можа лічыцца размеркаванне месцаў у спісе кандыдатаў Партыі працы, з-за чаго пляч пэўных кандыдатаў гэтай партыі, абвінавачаных у подкупе галасоў, не могуць лічыцца абранымі ў парламент. У выніку будзе зменены рэйтынжавы спіс кандыдатаў, але агульная колькасць кандыдатаў, якія прайшлі ў парламент ад Партыі працы, не зменіцца. Суд вырашыў, што вынікі выбараў у астатніх акругах, якія падвяргаліся сумневу прэзідэнтам, зацверджаны без парушэння закона пра выбары. Многія літоўскія палітолагі лічаць, што прэзідэнт Літвы звярнуўся ў Канстытуцыйны суд пасля таго, як партыя, якая перамагла на выбарах, стварылі кааліцыю з Партыяй працы, якая ўзначальваецца прадпрыемальнікам рускага паходжання Віктарам Успаскім, бацьчы якую ў кіруючай кааліцыі прэзідэнт не пажадаў.

У БАЛГАРЫІ ЗНАЙШЛІ ЗАПАТЫЯ СКАРБЫ «СЯМІ АЛЯКСАНДРА МАКЕДОНСКАГА»

Балгарскія навуковыя робяць адну гістарычную знаходку за другой: пасля аб'явы пра адкрыццё самага першага горада Еўропы яны знайшлі ў магіліні пад Свештары запатыя ўпрыгожаны, якія належалі старажытнаму малавядучанаму племя і, магчыма, сваякам бацькі Аляксандра Македонскага. Сярод знаходак балгарскіх археолагаў — вытанчаныя залатыя пярсцёнкі, 44 жаночыя статуэткі і больш за 100 залатых гузікаў, якія даследчыкі аднеслі да IV ці III стагоддзя да нашай эры, удакладняе BBC.

У Нясвіж вярнуўся балль

У ноч з суботы на нядзелю нясвіжскі палац Радзівілаў стаў месцам правядзення арыстакратычнага балю. Гэта была своеасабліва спроба адраджэння шляхецкіх манер, якія бытавалі на нашай зямлі ў мінулыя часы. Шляхта, як вядома, любіла раскошу і гульні. Але арыстакратычнае паходжанне не абмяжоўвалася толькі балеваннем. Адной з высокародных рысаў гэтай часткі грамадства была дабрачыннасць. Таму, у рамках балю і прайшла акцыя па зборы сродкаў — на рэстаўрацыю помніка старажытнага беларускага дойлідства — замкаў, палацаў і колішніх сядзіб. Задуманы па ініцыятыве Міністэрства культуры Беларусі менавіта як дабрачынны, праект атрымаў адпаведную гучную назву «Палацавы балль у Нясвіжы».

Для гасцей тут былі чырвоная дарожка, фаер-шоу, рыцары на конях, бляск раскошы радзівілавых пакоў і шмат музыкі.

ЦЫТАТА ДНЯ

Уладзімір ДВОРНІК, старшыня Гомельскага аблвыканкома:

«Чым вышэй узровень развіцця эканомікі раёнаў вобласці, тым нізэй паказчык зібелі людзей на пажарах у разліку на 1 тыс. жыхароў. Таму мы павінны ў першую чаргу забяспечыць людзей працай і годнай зарплатай. Узровень жыцця з'яўляецца вызначальным фактарам паводзінаў чалавека ў побыце. Калі ён павяжае сябе, павяжае сваю сям'ю, то не стане курыць, напрыклад, у лозжку, што на сённяшні дзень з'яўляецца саюзнай прычынай пажараў і зібелі ў іх людзей».

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+7°
Віцебск	+6°
Гомель	+6°
Гродна	+7°
Магілёў	+6°
Мінск	+6°

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 13.11.2012 г.

Долар ЗША	8550,00
Еўра	10870,00
Рас. руб.	270,50
Укр. грыўня	1044,59

■ Май на ўвазе

ПА МАЁМАСНЫХ ПАДАТКАХ НЕАБХОДНА РАЗЛІЧЫЦА ДА 15 ЛІСТАПАДА

Як паведамілі рэдакцыі ў прэс-службе Міністэрства па падатках і зборах Беларусі, да сярэдзіны лістапада падаткапальцаў чыкі павінны заплаціць у казну дзяржавы пэўныя сумы зямельнага падатку і падатку на нерухомасць.

стане, але своечасова не былі вернуты ў адпаведнасці з заканадаўствам; а таксама за самавольна занятыя зямельныя ўчасткі або за ўчасткі, якія выкарыстоўваюцца не па мэтавым прызначэнні.

СТАЎКІ І ЛЬГОТЫ

Памер зямельнага падатку залежыць ад рэальнага кошту зямельнага ўчастка. Так, калі кадастравы кошт зямельнага ўчастка складае менш чым 80 млн рублёў за гектар, то стаўка зямельнага падатку складае 80 тысяч рублёў за гектар. А вось калі кадастравы кошт зямельнага ўчастка будзе 80 млн рублёў і больш за гектар, то стаўка зямельнага падатку складае ўжо 0,1 працэнта ад канкрэтнага кадастравага кошту зямельнага ўчастка.

Тут усё зразумела, але... Мясцовыя Саветы дэпутатаў маюць права павялічваць (памянаць), але не больш чым у два разы, стаўкі зямельнага падатку асобнымі катэгорыямі паліцельшчыкаў.

Беларускім заканадаўствам вызначана пэўная катэгорыя льготнікаў, якія ўвогуле вызваляюцца ад выплаты зямельнага падатку. Такімі

льготамі карыстаюцца ваеннаслужачыя тэрміновай службы; удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны і іншыя асобы, якія падпадаюць пад Закон РБ «Аб ветэранах»; шматдзетныя семі; пенсіянеры па ўзросце; інваліды I і II груп і іншыя непрацаздольныя асобы.

■ Надвор'е

ЯШЧЭ НЕ МАРОЗНА, АЛЕ ЗЯБКА І ВІЛЬГОТНА

У аўторак надвор'е ў Беларусі будзе фарміравацца пад уплывам зоны павышанага ціску, паведаміла рэдакцыя спецыяліст Рэспубліканскага гідрометэацэнтра Мінпрыроды Вольга ФЯДОТАВА.

Таму чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'я і без дажджоў. Максімальная тэмпература паветра 13 лістапада — плюс 3—9 градусаў.

Без істотных ападкаў будзе ў Беларусі ў сераду і чацвер, толькі па паўночным усходзе краіны вільготнае паветра з боку Балтыйскага мора прынесе да нас невялікі дождж, уначы магчымы мокры снег. Уначы і раніцай месцамі туман і слабы галалёд. Тэмпература паветра ўначы ад мінус 3 да плюс 3 градусаў, пры праясненнях да мінус 6. Удзень ад 0 да 6 цяпла. У пятніцу да нас завітаюць малаактыўныя франты з боку Заходняй Еўропы. Таму ў асобных раёнах прагназуюцца кароткачасовыя дажджы. Тэмпература ўначы ад мінус 4 да плюс 2 градусаў, удзень — 1—6 цяпла.

Паводле папярэдніх прагнозаў, без ападкаў будзе і ў выхадныя, але ўначы пахладае. Чакаецца ад мінус 4 да плюс 2 градусаў, на ўсходзе ўначы пры праясненнях да мінус 5—8 градусаў. Удзень — ад мінус 1 да плюс 5 градусаў. Зноў месцамі туман.

Сяргей КУРКАЧ

ЗЯМЕЛЬНЫ ПАДАТАК

Плაცельшчыкамі зямельнага падатку з'яўляюцца тыя асобы, якія маюць зямельныя ўчасткі на тэрыторыі Беларусі на правае:

- часовага карыстання;
- пажыццёвага валодання з правам перадачы ў спадчыну;
- прыватнай уласнасці;
- атрымання ў спадчыну.

Тут падатковыя службы асобна адзначаюць, што нават адсутнасць усіх неабходных дакументаў на зямельны ўчастак, якім фізічная асоба фактычна карыстаецца, не з'яўляецца падставай для навіплываць зямельнага падатку. Акрамя таго, зямельны падатак неабходна плаціць і па тых участках, якія былі прадастаўлены ў часовае кары-

КОРАТКА

Аб'ём прададзенай фізічнымі асобамі замежнай валюты на ўнутраным рынку Беларусі за кастрычнік павялічыўся на 19 працэнтаў у параўнанні з вераснем 2012 года і склаў \$591,9 млн у эквіваленце.

Кампанія Хегох не плануе набываць дзяржаўную долю ў СТАА «МТ».

У Столінскім раёне паліўнічы падстрэліў рыбака. Пацярпелы, жыхар Рэчыцы, раніцай вудзіў рыбу на вадаёме паблізу вёскі Бухліч. Рыбак ад чужых вацзы быў схаваны кустоўям. Таму ўзмах вуды адзін з паліўнічых прыняў за качку і выстраляў. Вінаватым у індывідуальна аказаўся таксама жыхар Рэчыцы. Паліўнічы адрозу ашудкаў пацярпелага, аказаў яму першую дапамогу і выклікаў «хуткую».

Открытое акционерное общество «Белрыб» ПРЕДЛАГАЕТ ДЛЯ СДАЧИ В АРЕНДУ **ОФИСНЫЕ ПОМЕЩЕНИЯ** по адресу: г. Минск, ул. Радзівілаў, 56. Обращаться по адресу: г. Минск, пер. Стебенева, 2. Тел.: 275 38 90, 275 15 16.

«ЛІСТАПАД» ЯК ТЭРАПІЯ

Праграма добрага кіно выканана

За выхадныя ўсе паспелі прывыкнуць, што XIX ММКФ «Лістапад» скончыўся. Што застаўся ў мінулым 350 кінафільмаў конкурсных і пазаконкурсных праграм; што больш не пачынаў у горадзе і так нешматлікай рэкламы галоўнага кінафоруму краіны; што цяпер у адной кіназале з табой не сядзіць уладальнік «Залатога льва» Венецыянскага кінафестывалю Андрэй Звягінцаў, які сёлета ўзначальваў журы асноўнага конкурсу гольнянога кіно нашага «Лістапада»; што «гештальт-тэрапія» па дакументальным кіно так і засталася нывыкананай, бо чыста фізічна было магчыма паглядзець толькі гольняныя конкурсныя фільмы (а шкада! шкада!).

А яшчэ ад гэтага кінафестывалю застаўся цудоўны прысмак — насынены і тонкі ад чульнява, эмацыянальнага, густоўнага кіно. І пакуль мы адчуваем гэты прысмак, самы час асэнсаваць сёлетні кінафестываль.

ГОСЦІ

Цяпер мы жывём у часе пасля кінафестывалю. І прадуцтваем кінафестываль будучы. Які, дарэчы, стане юбілейным — дваццатым. Міркую, сёлета вырашылі не запрацца ніякіх «мегазорак» і славатасцю (у 2010 годзе, прыязджалі, напрыклад, Арнэла Муці і Эмір Кустурыві), менавіта таму, што вырашылі здзівіць імі на XX кінафестывале. Сёлета ў гасцях у «Лістапада» былі не менш таленавітыя, але вядомыя больш спрактыкаванаму

КІНА ЛІСТАПАД

Гран-пры «Золата «Лістапада» атрымліваюць акцёр Улад АБАШЫН (Рэсія) і намеснік дырэктара кінастудыі «Беларусьфільм» Дамітрый ШЭЛЭГ (злева).

гледачу кінамагарафісты: французская актрыса Андрэа Ферэоль, якая сыграла ў Райнера Вернэра Фасбіндэра, Франсуа Труфо і Пітэра Грынуэя; Стэфан і Давід Фанкінасы, якія знілі фільм з Адры Тату «Пяшчота» і адзін з іх (Стэфан) з'яўляецца паводле дырэктарам славуэтага Вудзі Алена, задумлены інтэлектуаль Шарунас Бартас; Міхаіл Сегал, які пачаў кар'еру ў влкім кіно менавіта на глебе беларускай літаратуры; Артус Каймінш, які выканаў адну з галоўных роляў у фільме Юрыса Пошуска «Кругая Колка» і які не так даўно іграў на сцэне мінскага тэатра Горкага ў «Мёртвых душах» паводле Гогаля ў рамках тэатральнага фестывалю «ТэАРТ»; нямецкі рэжысёр Ханс Вайнгартнер; грузінскі акцёр Міхаіл Месхі, вядомы беларусам па фільме «Каханне з акцэнтам», што ішоў у нашым пракаце і інш.

«НЕЛЬГА АДЫХОДЗІЦЬ АД ДЗЯРЖРЭГУЛЯВАННЯ ЭКАНАМІЧНЫХ ПРАЦЭСАЎ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Што тычыцца розных чутак пра тое, што ўсім пенсіянерам, якія працуюць не будучы выплачваць пенсію, Аляксандр Лукашэнка сказаў: «Адабраць у людзей пенсію, якую яны зарабілі, — сёння гэта разумна як блізкасэрства. Я пра гэта ўжо казаў ва ўрадзе тым, хто прапаноўваў падняць пенсію ўзрост і за кошт гэтага павялічыць пенсію, ці працуеш — пенсію не плацім. Не трэба ў людзей адбіраць тое, што яны зарабілі за гэтыя гады».

Закрануў Прэзідэнт і пытанне паставак расійскіх газу і нафты. «Дамовіліся з Расіяй па прыродным газе, год ужо жывём, будучы год — таксама ўсё адносна нармальна па прыродным газе», — сказаў кіраўнік дзяржавы. Ён падкрэсліў: «Ва Украіне сёння развальваецца эканоміка. Чаму? Прыродны газ атрымліваецца прыкладна па \$ 450-480 за 1 тыс. куб. м. Мы ж на газ атрымліваем па \$ 165. Розніца ёсць? Есць?».

Прэзідэнт падкрэсліў, што гэта дасягнута ў выніку перамоваў, якія ішлі няпроста. Тое ж самае і па нафце. «У нас толькі 2 млн.т уласнай нафты. Добра, што расіяне пагадзіліся, што мы сваю нафту прадаём на экспарт, а ў іх купляем за паўцаны ад сусветнай, без мытных пошлін. Гэта таксама вельмі добра. Але было няпроста дамаўляцца», — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

У час сустрэчы Прэзідэнт Беларусі закрануў не толькі эканамічныя пытанні, але і праблемы міжнароднай палітыкі, а таксама спорту. Еўрасаюзу хацелася б бачыць на чале ўлады ў Беларусі сваіх людзей, заявіў Аляксандр Лукашэнка. «Чаму Еўрасаюз ва ўрон сваім грамадзянам спрабуе ўвесці санкцыі ў адносінах да Беларусі? — гэта, напэўна, пытанне да іх. У нас спраўдзілі вялікі тавараабоарт з ЕС, а экспарт нават крыху вышэйшы, чым у Расійскую Федэрацыю, — адзначыў Прэзідэнт. — Таму нам нікуды не мэта ад супрацоўніцтва з Еўрапейскім саюзам, і іх інтарэсы ў многім перасякаюцца ў Беларусі. Чаму прад'яўляюць прэтэнзіі? Ім не падабаецца наша самастойнасць, ім не падабаецца тое, што мы тут вядзем справы, ім хацелася б бачыць тут на чале ўлады сваіх людзей. Але гэта не іх справа — гэта наша справа».

Аляксандр Лукашэнка прывёў прыклад «дэмакратычных» выбараў у ЗША, да назірання за якімі не былі далучаны прадстаўнікі АБСЕ. Акрамя таго, уся ўвага была ўдзелена толькі двум асноўным кандыдатам — Бараку Абама і Міту Ромні. «Астатніх толькі за спробу дыскусываць з гэтымі двума «кітамі» перасаджалі ў турму. Восі і ўся дэмакратыя, — канстатаваў кіраўнік дзяржавы. — А ў нас трэба прыхаць, закатаваць рукі, са сваім статутам улезці ў наш аэрапорт і нас вучыць. Не трэба, мы самі правядзем выбары».

На думку Прэзідэнта, немагчыма фальсіфікаваць вынікі выбараў насуперак волі народа: «Я добра разумю, што ніколі не сфальсіфікуюеш выбары, калі будзе адначаснае галасаванне супраць цябе». «Кліянуся, што карупцыі, подкупы ў працэсе выбараў не было. Я ніколі гэта не ініцыяваў і не буду. Лічу, што гэта знявага для мяне і знявага для вас. Ніколі гэтага не будзе», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Кіраўнік дзяржавы загадаў і аб індэксаванні з закладаннем бутэлкі з запальнай сумессю на тэрыторыю пасольства Літвы ў Мінску. Некаторы час таму аналагічны выпадак здарыўся з пасольствам Расіі ў Беларусі. «Знайшлі гэтых людзей, сёння яны ў месцах не вельмі аддаленых. Яны сёння палітычныя вязні — Літва крычала гвалтам, што яны палітычныя вязні. А калі ім гэтыя бутэлкі кінулі — гэта тэрарызм. Восі іх палітыка. Гэта не двайныя стандарты, гэта проста «скарліваць» палітыка», — падкрэсліў Прэзідэнт.

«Восі, мы (Літва. — **Завура БЭЛТА**) чакаем ад Лукашэнка, што ён скажа наконтак таго, што на тэрыторыю Літвы кінулі гэтыя бутэлкі. А я чкаю, што яны скажуць наконтак таго, што яны шведскі самалёт па сваёй тэрыторыі правялі і запусцілі ў беларускую прастору. Восі ў моёй адказ. Чаму маўчаць да гэтага часу? Я ўпэўнены, гэта кінулі нікія не тэрарысты. Але калі яны тут тэрарысты, то і там тэрарысты, калі было ўчынена злачынства супраць расіяна», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка таксама нагадаў аб двайных стандартах у ацэнцы справы Аляксандра Бяляцкага, які асуджаны ў Беларусі за нявыплату падаткаў. «Інфармацыю нам прадаставіў Еўрапейскі саюз праз Літву, дзе ён хаваў грошы. Так, у Амерыцы можна атрымаць пажыццёвае зняволенне за нявыплату падаткаў — гэта нармальна», — адзначыў Прэзідэнт.

Прэзідэнт Беларусі прагназуе, што на чэмпіянэце свету па хакеі ў 2014 годзе пераможа Расія: «Вы думаеце, я скажу Беларусь? Не магу вас абрадаваць, і сам абрадавацца не магу. Наўрад ці», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, што калі раней не хапала аб'ектаў для падрыхтоўкі спартсменаў, то сёння ўмовы для гэтага ёсць, а падрыхтавацца як трэба спартсмены не могуць. «Увесь свет ідзе наперад, развіваецца. А мы, перш чым у рукі кляшчу, мяч узьвеш, гаворым: ты мне аўтамабіль, кватэру дай. Таму, вы ведаеце, мне давясло вельмі крута дзейнічаць у спартыўнай галіне, каб надаць новы дынамізм, прывесці туды людзей, якія возмюць пад кантроль сітуацыю», — сказаў Аляксандр Лукашэнка. Прэм'ер-міністр адзначыў: «Баюся, што мы аб'ектыўна яшчэ не можам спабарніраваць з вядучымі ў свеце камандамі — ЗША, Канада і Расія». На яго думку, ёсць і суб'ектыўныя фактары, якія даюць аб сабе знаць.

«Я ўжо ад іх не патрабую на чэмпіянэце свету нейкі медальцік. Я іх прашу: вы для людзей з'яўляецеся, каб яны бачылі — так, праіраў, але стараўся, зубамі грыз, змагаўся. Таму трэба біцца, змагацца і, перш за ўсё, забыць пра грошы. Трэба даць вынік, а пасля прыходзіць і прасіць грошы. Маладзёў пакуль не так робіць, які хацелася б», — адзначыў Прэзідэнт.

Паводле яго слоў, у Канадзе таксама вялікія грошы плацяць, але там усё інакш: «Там хлопцы прыходзяць у любі від спорту — баскетбол, хакей, футбол, і яны жывуць бедна, пакуль не выйддуць на самы высокі ўзровень. А выходзяць туды адзінкі». А калі дрэнна гуляюць, то і атрымліваюць адпаведна. «А ў нас лічаць — давай грошы і ўсё», — заўважыў Аляксандр Лукашэнка.

БЭЛТА.

Беларусь прапануе Бангладэш доўгатэрміновае супрацоўніцтва і інвестыцыйныя праекты

Аб гэтым заявіў учора прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч у горадзе Дака на сустрэчы з міністрам замежных спраў Бангладэш Дзіпу Моні, паведамляе БЭЛТА.

Беларусь разглядае супрацоўніцтва з Народнай Рэспублікай Бангладэш як доўгатэрміновае, заснаванае на ўзаемнай выгадзе, падкрэсліў Міхал Мясніковіч. «Мы прыхэталі з канкрэтнымі праектамі і гатовы не толькі гандляваць, але і перадаваць нашы тэхналогіі, ноў-хау, каб стварыць тут вытворчасць», — адзначыў ён. Акрамя таго, Беларусь зацікаўлена ў партнёрстве з Бангладэш у галіне адукацыі, падрыхтоўкі кадраў. Беларускія ВНУ гатовы навунаць бангладэшскіх студэнтаў і пашыраць супрацоўніцтва ў гэтым напрамку.

«Калі ёсць прапановы з вашага боку, мы гатовы іх разглядаць», — дадаў прэм'ер-міністр. На яго думку, для паспяховай рэалізацыі сумесных праектаў двюм краінам трэба будзе значна ўмацаваць дагаворна-прававую базу.

Міхал Мясніковіч расказаў міністру замежных спраў Бангладэш аб развіцці магчымасяў беларускай эканомікі. Бакі абмеркавалі перспектывы ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва.

Гэтай жа тэме быў прысвечаны беларуска-бангладэшскі бізнэс-форум у горадзе Дака. Тавараабоарт паміж краінамі складае \$135 млн, але ён можа быць значна большы, падкрэсліў, выступаючы на ім, кіраўнік беларускага ўрада. «Мы ўдзяляем вялікую ўвагу як гандлёва-эканамічнаму, так і інвестыцыйнаму супрацоўніцтву з Бангладэш, — адзначыў Міхал Мясніковіч. — Беларусь прапануе праекты пад ключ, а таксама праекты з актыўным удзелам бангладэшскага боку». Гэта вытворчасць аўтамабільнай і трактарнай тэхнікі, партнёрства ў сельскай гаспадарцы і харчаванні, узаемадзеянне ў сферы высокіх тэхналогій і навукі.

Урад Беларусі ўжо стварыць спрыяльныя ўмовы для рэалізацыі сумесных праектаў. Беларусь зацікаўлена ў супрацоўніцтве з Бангладэш у галіне сельскай гаспадаркі, прамысловай вытворчасці, навукова-тэхнічнай сферы, адукацыі. «Мы адкрыты для супрацоўніцтва і гатовы працаваць і па іншых напрамках», — дадаў прэм'ер-міністр.

Асабліваю ўвагу ён звярнуў на перспектывы партнёрства двюх краін у калійнай галіне. «Мы гатовы забяспечыць вашу краіну калійнымі ўгнаеннямі ў поўнай меры», — падкрэсліў ён. Кіраўнік ўрада выказаў упэўненасць у тым, што гэтыя візіт надаць імпульс развіццю двубаковых адносін паміж краінамі і рэалізацыі канкрэтных праектаў.

Індыя: прастора для новых магчымасцяў

Беларусь хоча пашырыць сваю прысутнасць на рынках азіяцкага рэгіёна. З гэтай мэтай адбываецца візіт урадавай дэлегацыі на чале з прэм'ер-міністрам Міхалом Мясніковічам у Індыю. Чым цікавая гэтая экзатычная краіна для нас і чым Беларусь прывабляе Індыю? Чаму нашы эканамічныя статусні пакуль у некаторай ступені павярхоўныя? У чым патэнцыял адносін? Аб гэтым нашаму карэспандэнту расказаў пасол Індыі ў Беларусі Манодж Кумар БХАРЦІ.

— Вы можаце ахарактарызаваць эканамічныя адносіны паміж Беларуссю і Індыяй?

— Найперш — як стабільныя, ім надаецца вялікае значэнне. Аднак, на жаль, няма значага росту ў гэтым кірунку. Двухбаковы абырт — каля 547 млн долараў. Гэта не так шмат, але і не вельмі мала. Найбольшы клопат выклікае тое, што няма вялікіх інвестыцый з адной краіны ў другую. Гэта не значыць, што няма магчымасці ці спосабу для інвеставання. Вам, напэўна, вядома, што некаторыя беларускія кампаніі адкрылі свае прадстаўніцтвы ў Індыі: напрыклад, Беларускае калійнае кампанія, БелАЗ (хіт жука адкрывае сваю станцыю тэхнаблугаўвання). Што датычыцца індыйскага прадстаўніцтва тут, то можна назваць два вялікія праекты — рэканструкцыя Гродзенскай ЦЭЦ і Лічбавае вучэбны цэнтр у Мінску. Беларусь важная для Індыі як крыніца, перш за ўсё, калійных ўгнаенняў, бо мы закупляем іх вельмі шмат. Беларусь, у сваю чаргу, імпартаваць з Індыі шмат лекаў. Імпартаваныя таксама скура, тэкстыльная

прадукцыя, рамесныя тавары. У 2007 годзе ўжо былі планы па павелічэнні тавараабоарту да паловы мільярда долараў да 2010 года, які былі выкананы ў 2009-м. Але пасля гэтага вялікага росту пакуль не назіраецца. Цяпер ужо трэба ставіць перад сабою іншыя задачы (напрыклад, 1 мільярд долараў да 2015 года) і трэба імпаніцца іх вырашаць.

— Наколькі, на вашу думку, візіт урадавай дэлегацыі Беларусі зможа паўплываць на развіццё стасункаў?

— Безумоўна, гэта павінна паўплываць у значнай ступені. Візіт прэм'ер-міністра прыпадае на вельмі важны час, калі БелАЗ (хіт жука адкрывае сваю станцыю тэхнаблугаўвання) і Беларусь мае на гэтай выставе сёлетні статус краіны-партнёра. Сама выстава ўжо можа з'яўляцца інструментам для павелічэння тавараабоарту на некалькі гадоў наперад. Я хацеў бы падкрэсліць, менавіта гэты момант, бо, на мой погляд, бізнэс паміж двюма краінамі-партнёрамі не расце перш за ўсё з-за адсутнасці інфармацыі аднаго аб адным. Гэтая вы-

■ Блізкая ўлада

ЗВАНOK, САЙТ, РАШЭННЕ...

26 чалавек змаглі дазваніцца да старшыні Гродзенскага аблвыканкама Сямёна ШАПІРЫ падчас яго апошняй прамой тэлефоннай лініі з насельніцтвам вобласці. А ўвогуле было зафіксавана больш за 6 тысяч спроб. Нават з улі-

кам таго, што многія людзі, пэўна, шматразова набылі гэты нумар, відэачаю, у адведзены на прамую лінію час трапіць у яе пашчасліва далёка не ўсім. Але ў бліжэйшы час такіх магчымасцяў, верагодна, будзе больш.

Паводле інфармацыі начальніка аддзела па працы са зваротамі грамадзян і юрыдычных асоб Гродзенскага аблвыканкама Марыны Рахманавай, на разгляд зваротаў даецца, як правіла, 15 дзён, а ў некаторых выпадках тэрмін можа скараціцца альбо павялічыцца.

Што ж датычыцца зместу зваротаў, дык праблематыка заўсёды самая розная. Восі і на гэты раз было шмат званкоў па пытаннях добраўпарадкавання тэрыторый, будаўніцтва і рамонтну жылля дамоў. У прыватнасці, жанчына паскардзілася на перанос тэрмінаў рэччэ дома, а таксама паведаміла, што ў адной кватэры правілі пліты і іх падмылі кранам. «Дом не аварыйны?» — хвалюцца забудовшчыца. Сямён Шапіра распрадаўся ся выклікае са справядзачы кіраўніка фірмы-падрабчыка і прадаставаць афіцыйнае заключэнне па гэтым выпадку з плітамі.

А рэакцыяй на яшчэ адзін званок будзе праверка справядлівасці размеркавання месцаў у дзіцячых садках. «Так, іх не хапае, аднак размеркаванне павінна быць сумленным», — падкрэсліў старшыня аблвыканкама.

ПА МАЁМАСЦІ ПАДАТКАХ НЕАБХОДНА РАЗЛІЧЫЦА ДА 15 ЛІСТАПАДА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.) Тут трэба ведаць, што для пенсіянераў і інвалідаў такая падатковая льгота тычыцца зямельных участкаў па месцы іх жыхарства ў тым выпадку, калі там не зарэгістраваны іншыя працаздольныя асобы. Пенсіянеры і інваліды не павінны плаціць зямельны падатак за ўчасткі, якія размешчаны не па месцы іх жыхарства, нават тады, калі па месцы іх жыхарства зарэгістраваны працаздольныя асобы. Гэтая льгота распаўсюджваецца на зямельныя ўчасткі, калі яны прадастаўлены пенсіянерам і інвалідам для ажыццяўлення ўласнай падсобнай гаспадаркі, агародніцтва, калектыўнага садаводніцтва, касьбы, выпусу сельскагаспадарчых жывёл, дачнага і гаражнага будаўніцтва.

А восі калі зямельны ўчастак знаходзіцца не па месцы жыхарства пенсіянераў па ўзросце, інваліды І і ІІ груп і прадастаўлены ім для будаўніцтва і абслугоўвання жыллага дома, то падатковая льгота даецца пры адсутнасці рэгістрацыі ў жылым доме на гэтым участку працаздольных асоб.

Падатак на нерухомасць — гэта падаток на выкарыстоўваецца кошт аб'екта нерухомасці на 1 студзеня таго года, за які ажыццяўляецца вылічэнне падатку. Кошт будынка і пабудовы вызначаецца тэрытарыяльнымі органамі па рэгістрацыі нерухо-

май маёмасці (раней — БПТІ. — **Аўт.**), або падатковым органам. Стаўка падатку на нерухомасць складае 0,1 працэнта ад кошту будынка і пабудовы.

ХТО І ЗА ЯКУЮ НЕРУХОМАСЦЬ ПАДАТАК НЕ ПЛАЦІЦЬ? За нерухомасць (за выключэннем кватэр) падатак плаціць не трэба пенсіянерам, інвалідам І і ІІ групы і іншым працаздольным асобам, калі па месцы іх жыхарства адсутнічае рэгістрацыя іншых працаздольных асоб. Калі будынік і пабудова (за выключэннем жылля дамоў і кватэр) пенсіянераў і інвалідаў знаходзяцца не па месцы іх жыхарства, то яны вызваляюцца ад падатку на нерухомасць незалежна ад рэгістрацыі па месцы іх жыхарства працаздольных асоб. Напрыклад, гараж пенсіянера вызваляецца ад падатку на нерухомасць нават у тым выпадку, калі па месцы яго жыхарства зарэгістраваны і працаздольныя асобы.

А восі жылля дама пенсіянераў па ўзросце і інвалідаў, якія знаходзяцца не па месцы іх жыхарства, вызваляюцца ад падатку на нерухомасць толькі тады, калі ў гэтых дамах не зарэгістраваны працаздольныя асобы. Напрыклад, пенсіянер жыве і зарэгістраваны ў сталічнай кватэры, а таксама мае ва ўласнасці жыллы дом у вёсцы Случкага раёна. У гэтым жылым доме ніхто не зарэгістраваны. Менавіта таму гэты пенсіянер мае падатковую льготу на нерухомасць па жылым доме ў вёсцы.

Напрыклад, пенсіянер жыве і зарэгістраваны ў сталічнай кватэры, а таксама мае ва ўласнасці жыллы дом у вёсцы Случкага раёна. У гэтым жылым доме ніхто не зарэгістраваны. Менавіта таму гэты пенсіянер мае падатковую льготу на нерухомасць па жылым доме ў вёсцы.

Ад падатку на нерухомасць вызваляюцца асобы, якія пастаянна жывуць у сельскай мясцовасці і працуюць у арганізацыях,

става якраз і служыць для таго, каб запобіць інфармацыйны прабел. Там бізнэсманы могуць пазнаёміцца. Тым больш, што Беларусь вядзе на выставу добрую прадукцыю высокай якасці. І статус краіны-партнёра будзе ў вялікай меры карысным. Акрамя таго, беларускі прэм'ер звернецца да бізнэс-форуму, які будзе праводзіцца Канфедэрацыяй індыйскай прамысловасці. Там збяруцца кіраўнікі многіх вядучых індыйскіх прадпрыемстваў.

— У якіх сферах, на вашу думку, супрацоўніцтва Беларусі і Індыі будзе найбольш эфектыўным?

— Перш за ўсё, у фармацэўтычным сектары. Тут, у першую чаргу, размова ідзе аб гандлі. Зараз імпорт лекаў з Індыі складае 32-35 млн долараў, але мы лічым, што ён можа павялічыцца да 100 мільёнаў. Прычына проста: насельніцтва Беларусі толькі індыйскія лекі дастаткова эфектыўныя і ў той жа час не вельмі дарагія ў параўнанні з заходнімі аналагамі. Другі аспект гэтага супрацоўніцтва — гэта інвестыцыі з Індыі. Я маю асабістую упэўненасць у тым, што фармацэўтычныя фірмы Індыі павінны рабіць інвестыцыі ў Беларусь — напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад, у выглядзе будаўніцтва свайго прадпрыемства. У гэтым пытанні я займаю пазіцыю, якая цалкам супадае з пазіцыяй беларускага ўрада. Прэм'ер-міністр Міхал Мясніковіч таксама выўяляе зацікаўленасць у падобным праекце. Мы спадзяёмся, што падчас візіту ў Індыю перамоваў з фармацэўтычнымі фірмамі будзе паспяховай.

Другая галіна супрацоўніцтва — гэта сфера высокіх тэхналогій. Беларусь ужо заявіла аб сабе як аб важным цэнтры ў ІТ-сферы, які толькі зараджаецца. І тут Індыя можа падставіць Беларусь дапамогу ў выглядзе спецыяльнага цэнтру, які будзе ствараць спецыяльныя курсы для Індыі, напрыклад,

Мы разам — Беларусь!

Краіна моцная рэгіёнамі: ПРУЖАНСКІ раён

ПРАГРЭСІЎНЫЯ ТЭХНАЛОГІІ, НАВУКА, ПЕРАДАВЫ ВОПЫТ

Працялі хімічную праполку ў запланаваных аб'ёмах. Спецыялісты ведаюць, наколькі апошняе важна для будучага ўраджая. Спадзяёмся атрымаць яго не менш, чым у 2012 годзе.

— Як можна каротка ахарактарызаваць стан жывёлагадоўчай галіны раёна?

— У справе развіцця жывёлагадоўлі нашы спецыялісты ўпор робяць на прагрэсіўныя тэхналогіі, навуку і перадавы вопыт. Па новых тэхналогіях цяпер утрымліваецца 72% пагалоўя кароў. Зараз у гаспадарках

гасвытворчасці. Тады была распрацавана Праграма сацыяльна-эканамічнага развіцця раёна на 2009-2011 гады. Документ ахоплівае літаральна ўсе сферы жыцця: прамысловасць, сельскую гаспадарку, гандаль, бытавое абслугоўванне, адукацыю і культуру, ахову здароўя, стануленне прыватнага сектара эканомікі. Выкананне гэтай праграмы стала сур'ёзным штуршком для далейшага развіцця раёна. Дзякуючы Праграме мы праступілі да будаўніцтва малочнаварных комплексаў раней за іншыя. Зараз іх узведзена ўжо 37, два аб'екты будуць уведзены ў строй да канца снежня гэтага года.

— Ці маюць сельскагаспадарчыя прадпрыемствы праблемы з кадрамі? Што трэба рабіць, каб замацаваць маладых на вёсцы?

— На жаль, праблема забеспячэння сельскагаспадарчай высокакваліфікаванымі кадрамі пакуль застаецца актуальнай. А паспех любога прадпрыемства, нават асобна ўзятай справы, залежыць ад таго, хто яе робіць. Таму да спецыялістаў стаўленне асаблівае. Імкнёмся ствараць ім нармальныя ўмовы працы, даваць дастойную зарплату, забяспечваць жылём.

З пачатку гэтага года ў сельскагаспадарчыя арганізацыі раёна прыбылі 83 маладыя спецыялісты, з іх 25 — выпускнікі вышэйшых навучальных устаноў. Штогод накіроўваем маладзё на мэтавую падрыхтоўку ў навучальныя ўстановы сельскагаспадарчага кірунку. Супрацоўнічаем з кіраўніцтвам ВНУ і сярэдніх устаноў у справе падбору выпускнікоў. Цяпер воль вырашылі зняць невялікі фільм пра гаспадаркі Пружанскага раёна, каб паказаваць яго студэнтам і навучнікам у якасці рэкламы. Спраўды, нам жа ёсць што паказаць.

ААТ «Айчына», затым ААТ «Жураўлінае», пазней — ААТ «Ружаны-Агра» пайшлі па шляху сістэмнага развіцця сельскагаспадарчай прамысловасці. Пачыналі з будаўніцтва матэрыяльнай базы, паступова ўкаранялі інтэнсіўныя тэхналогіі. Заадно ствараліся аграгарадкі, мянялася інфраструктура вёскі: з'явіліся прыгожыя і камфортныя школы, шматфункцыянальныя ўстановы культуры, басейны і спартыўныя залы. А ў вёсцы Мокрае (ААТ «Жураўлінае») узведзены грамадска-турыстычны цэнтр з рэстаранам, гасцініцай, гандлёвымі пунктамі.

У нас ёсць і іншыя сельскагаспадарчыя, якія інтэнсіўна развіваюцца, населеныя пункты маюць добрую інфраструктуру, цікавыя гістарычныя, прыродныя аб'екты. Кожная з такіх гаспадарак паасобку вартая, каб пра яе зняць фільм. І тым больш — каб ехаць сюды працаваць і жыць.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

ШЭСЦЬ «Я» ПЛЮС МАМА З ТАТАМ

ЯК быць шчаслівым і багатым? Такое пытанне Юрый і Наталля Дарафейчукі не задавалі ніколі. З вопыту сямейнага жыцця ведаюць: шчасце і багацце — у дзях. А чым больш дзяцей, тым больш Бог дае і сіл, і сродкаў, — так лічаць муж і жонка.

Калі яны пазнаёміліся, у Наталлі ўжо быў сын. Аднак гэта не стала перашкодай для стварэння сям'і. Магчыма, наадварот. Ажаніліся і быццам бы спахапіліся, палічыўшы марна страчанымі гады да знаёмства. У тым жа 2005 годзе ў іх нарадзілася Палінка, у 2007 — Даніл, у 2008 годзе на свет з'явілася Міланка, у 2010 — Маша. А ў мінулым ўсіх ашчаслівіла нараджэнне Соні. І месца для вялікай сям'і Дарафейчукоў у сціплым вясковым дамкі ў вёсцы Аранчыцы стала малавата. Паступова пачалі будавацца.

Крэдытам падтрымала шматдзетную сям'ю дзяржава. Унутранае аздабленне, і гэты вясковы дом ужо не магчыма будзе адрозніць ад гарадскога асабняка.

«Як удаецца з усімі спраўляцца?» — пытаюся ў маці сямейства. — А ў мяне ёсць надзеяная апора, — усміхаецца Наталля Анатольеўна, — муж. Наш галоўны чалавек у сям'і. Усё сам: і дом будоваў, і камунікацыі пракладаў, і ўнутранае аздабленне па ўласным праекце рабіў. — Ну, чаму сам? — удакладняе Юрый Іосіфавіч. — З табой! Так ужо атрымалася — пастаянныя цяжары, частыя знаходжанні ў бальніцы... Адсутнасць жонкі яго не пахла. На гэты момант для дзяцей Юрый Іосіфавіч замяняў і маму. Балазе, пазменны графік работы на прадпрыемстве «Санта-

тэра» дазваляе не толькі пра дзяхі клапаціцца, але і будавацца, і па гаспадарцы ўпраўляцца. Трымаюць Дарафейчукі свайней, разводзяць свойскую птушку, да нядаўняга часу была і карова. Аднак, як лічаць гаспадары, адсутнасць карміцель-

Наталля Анатольеўна, Юрый Іосіфавіч, Паліна, Даніл, Мілана, Маша і Сонечка ДАРАФЕЙЧУКІ.

кі часова. Нават плануецца завесці некалькі кароў на ўласным падворку. І шасцёра дзяцей — зусім не перашкода для гэтага, усе з маленства прывучаюцца да працы.

Другакласніца Паліна і пусод вымые, і падлогу падмее. Пяцігадовы Данік — памочнік на агародзе. Сёлета ўжо і бульбу дапамагаў садзіць. А Мілана разам з Машай, нягледзячы на тое, што апошняй усяго два гады, умеюць пылу аб'явіць сапраўдну вайну.

«Узброіўшыся» ануцкамі, трыць нават там, дзе ўжо мама пры-

талі і Юрыя Дарафейчукоў дзеці не ведаюць скандалаў, ніколі не бачылі выпіўкі, ведаюць, што такое бацькоўская ласка, і любяць самі. І не толькі сваіх родных, але і Бога. Яны ўсе перакананы, што трэба спадзявацца і верыць, і Бог дапаможа.

— Мы марылі, каб была вялікая сям'я, уласны дом і вялізны стол у сталовай, адзін на ўсіх, — прызнаюцца Дарафейчукі.

Вялікая сям'я ёсць, дом дабудоваецца. А стол? Якая дробязь! Купляць.

Галіна КАЛЯДА.

АГРАРНАЯ галіна Пружанскага раёна — адна з самых паспяхоўных у вобласці. Традыцыйна гаспадарак стала культура земляробства, па сучасных тэхналогіях развіваецца жывёлагадоўля. Перажылі сапраўднае адраджэнне многія населеныя пункты раёна. Пра гэта і не толькі наша сённяшняя гутарка з намеснікам старшыні Пружанскага райвыканкама, кіраўніком райсельгасхарха Марыям СЕПАНЮК.

— Напачатку дазвольце, Марыя Васільеўна, задаць традыцыйнае пытанне: з якімі вынікамі сельскагаспадарчага года раён сустракае прафесійна-нае свята працаўнікоў сельскай гаспадаркі?

— Спраўды, перад святам заўсёды падводзім папярэднія вынікі года, вызначаем перспектывы на будучыню. Варта сказаць, што апошнія гады мы сустракалі гэты дзень дастойна, з добрымі вынікамі. Але год, што падыходзіць да завяршэння, стаў у пэўным сэнсе рэкордным. Высокі ўзровень вытворчасці дасягнуты як у раслінаводстве, так і ў жывёлагадоўлі.

— Калі гаворыць пра ўраджай, то з чаго складваецца сёлета паспех? Ці адной нябеснай канцэпцыі трэба дзякаваць за важкі колас гэтага года?

— Так, сёлета сабраны небывалы ўраджай збожжавых і зернебабовых культур. З уборачнай плошчы 34 тысячы гектараў мы атрымалі больш за 142 тысячы тон збожжа ў бункернай вазе з ураджайнасцю 42 цэнтнеры з гектара. Хачу падкрэсліць, што гэты паспех аграрыяў — вынік калектыўнай працы земляробаў: ад радавога механізатара СВК ці ААТ да кіраўніка раённага і абласнога ўзроўня.

Ды і нябесная канцэпцыя паспрыяла. Гэты год па кліматычных умовах быў значна лепшы за папярэднія. Але самае галоўнае для атрымання высокага выніку на зямлі — апрацоўваць яе строга па тэхналогіі. Нашы аграрныя стаўку зрабілі на культуру земляробства, захаванне тэхналагічных рэгламентаў, а яшчэ — дысцыпліну. Да таго ж за апошнія пяць-сем гадоў у сельгаспрадпрыемствах значна абноўлены машына-трактарны парк. Апошняе — важная перадумова выканання работ у лепшыя агратэхнічныя тэрміны. Кажуць жа здавен: «Веснавы дзень год корміць». А каб не ўпусціць той самы лепшы дзень, патрабна найноўшая тэхніка.

— Так, які для сябы азімчы... Як, дарэчы, прайшла гэтая кампанія? Якія надзеі на ўраджай будучага года?

— Сяўба азімчы прайшла ў аптымальныя тэрміны. Асабліва ўвага надавалася якасці падрыхтоўкі глебы.

раёна лічываецца 33 тысячы кароў. За год плануем атрымаць 154 тысячы тон малака, што азначае прадукцыйнасць дойнага статка — больш за 4800 кілаграмаў на карову. Чаканая рэнтабельнасць вытворчасці малака перавысіць 24%. Апошняе з названых лічбаў характарызуе менавіта ўзровень укаранення прагрэсіўных тэхналогій. Бо з пераходам на безпрывязнае стойлавае ўтрыманне жывёлы затраты працы скараціліся амаль на чвэрць.

Вытворчасць мяса ў раёне сканцэнтравана ў двух сельгаспрадпрыемствах — ААТ «Жураўлінае» і ААТ «Айчына». Названыя гаспадаркі маюць комплексы па вытворчасці свініны і ялавічыны і вырошчваюць 62 працэнт ад агульнага аб'ёму мяса.

— Ці выконваецца ў раёне дзяржаўная праграма па ўзвядзенні новых і рэканструкцыі былых жывёлагадоўчых фермаў?

— У свой час па даручэнні Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р. Лукашэвіча Пружанскі раён атрымаў статус базавага па асваенні інтэнсіўных тэхналогій у сель-

гаспадарчай прамысловасці. Спраўды, нам жа ёсць што паказаць.

ААТ «Айчына», затым ААТ «Жураўлінае», пазней — ААТ «Ружаны-Агра» пайшлі па шляху сістэмнага развіцця сельскагаспадарчай прамысловасці. Пачыналі з будаўніцтва матэрыяльнай базы, паступова ўкаранялі інтэнсіўныя тэхналогіі. Заадно ствараліся аграгарадкі, мянялася інфраструктура вёскі: з'явіліся прыгожыя і камфортныя школы, шматфункцыянальныя ўстановы культуры, басейны і спартыўныя залы. А ў вёсцы Мокрае (ААТ «Жураўлінае») узведзены грамадска-турыстычны цэнтр з рэстаранам, гасцініцай, гандлёвымі пунктамі.

У нас ёсць і іншыя сельскагаспадарчыя, якія інтэнсіўна развіваюцца, населеныя пункты маюць добрую інфраструктуру, цікавыя гістарычныя, прыродныя аб'екты. Кожная з такіх гаспадарак паасобку вартая, каб пра яе зняць фільм. І тым больш — каб ехаць сюды працаваць і жыць.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

ГОРАД І ЧАС

І не толькі выхадзец з тутэйшых мясцін Мікола Засім праславіў свой край пазытым словам. Пейзажы родных мясцін мастака Станіслава Юльянавіча Жукоўскага, ураджэнца вёскі Стараволя, высока цаніліся сучаснікамі ў Расіі і Польшчы за арыгінальнасць і непаўторнасць малявання. Мастак загінуў ў 1944-м у акупаванай фашыстамі Варшаве.

Оперны спявак і выканаўца беларускіх народных песень Міхась Іванавіч Забэйд-Суміцкі (1900—1981) з вялікім поспехам выступаў са сцэны знакамітага міланскага опернага тэатра Ла Скала. Але пры гэтым да канца сваіх дзён не забываў «Калыханку», якую ўпершыню пачуў ад маці ў Шэйлічах, вёскаўца непадалёку ад Ружанаў.

Юзаф Ігнацы Крашэўскі, сын пружанскага харунжага, нарадзіўся 200 гадоў таму. Іх радавы маентак знаходзіўся ў вёсцы Доўгае. Літаратурная спадчына пісьменніка, гісторыка, грамадскага дзеяча складае каля 600 тамоў. Летам у «Пружанскім палаціку» прайшла «Ноч музеяў» пад знакам Юзафа Крашэўскага. А напярэдадні адбылася прадстаўнічая навукова-практычная канферэнцыя, прысвечаная творчай спадчыне гістарычнай асобы.

120-годдзе з дня нараджэння знакамітага дырыжора, зборніка песеннага фальклору Рыгора Раманавіча Шырымы шырока адзначылі сёлета на Пружаншчыне.

Бягучы год наогул выдаўся багатым на розныя мерапрыемствы, у тым ліку прысвечаныя гістарычным падзеям. Згадвалі і вайну 1812 года, якая пакінула асаблівы след на Пружаншчыне. Адна з самых жорсткіх бітваў рускай арміі з войскам Напалеона адбылася пад Гарадзечна. На тым месцы цяпер стаіць капліца.

Былі сёлета і традыцыйна ўжо «Ружанская брама», і шумлівае свята-кірмаш «Пружанская вясень». Аб усім гэтым расказвае начальнік аддзела ідэалагічнай ра-

боты Пружанскага райвыканкама Наталля ЗЕЛЯНЯК. Яшчэ Наталля Пятроўна падкрэслівае, што ў выхаваўчай рабоце, асабліва з моладдзю, заўсёды ўпор робіцца на веданне гісторыі, на ўменне ганарыцца як мінулым, так і сучасным свайго краю.

Таму каля помніка героям Вялікай Айчыннай вайны амаль заўсёды ляжаць кветкі. Тут нярэдка спыняюцца вясельныя картэжы, школьнікі і члены БРСМ праводзяць свае мерапрыемствы.

За апошняе дзесяцігоддзе райцэнтр прыкметна расквітнеў і стаў камфортным для моладзі. Ёсць басейны, лядовая арэна, шэраг кавярняў і клубаў для ввечэрняга адпачынку. Будуюцца новае добраўпарадкаванае жыллё. Цэлыя мікрапраекты ўтварыліся на ўскраінах горада.

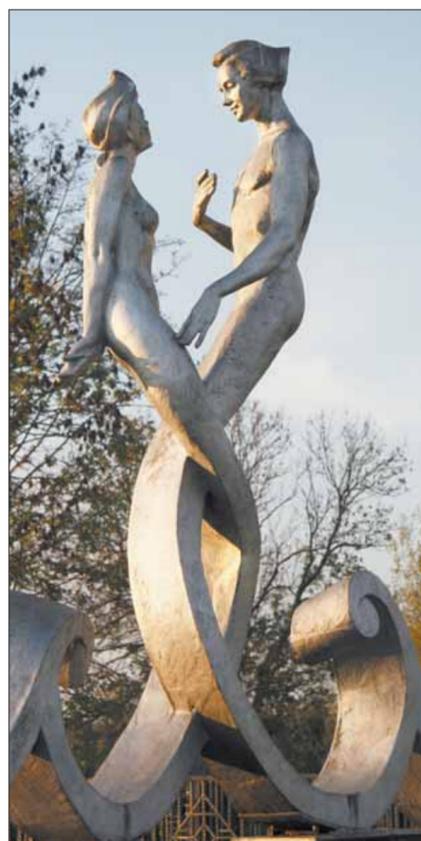
Немалая заслуга ва ўсім гэтым, а таксама ў значным сацыяльным прагрэсе сельгаспрадпрыемстваў і населеных пунктаў раёна былога старшыні Пружанскага райвыканкама Аляксандра Юркевіча. Аляксандр Іванавіч узначываў выканаўчу ўладу раёна 14 гадоў. Усё новае, чым ганарыцца сёння Пружаншчына, было створана менавіта за апошняга паўтара дзесятка гадоў. Пры непасрэдным удзеле старшыні ажыццёўлена першая чарга грандыёзнага праекта па рэстаўрацыі Ружанскага палаца. Па ініцыятыве кіраўніка раёна атрымаў новае жыццё шэраг пакінутых баз ваенных гарадкоў. Ён асабіста не даў закрыць многія сельскія школы, нават паштовыя аддзяленні, бо лічыў гэта пачаткам заняпаду вёсак. Таму абсалютнай большасцю галасоў жыхары раёна абралі Аляксандра Юркевіча дэпутатам Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі ў спадзяванні, што яго багаты досвед паслужыць на карысць заканадаўчай краіны.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

Некалі пэтр родам з вёскі Шані

Мікола Засім напісаў такія радкі:

«Мая пружанская зямліца!
Твае палі і сіль нябёс
Мне будуць бацьчыца і сніцца,
Куды б мяне ні кінуў лёс».

«Святочны» і «Смачны» — прызёры

З «золатам» і «серабром» за сваю прадукцыю вярнуліся з рэспубліканскага агляду якасці хлебобулочных і кандытарскіх вырабаў «Ласунак-2012» пружанскія хлебавікі.

Ніна НІЧЫПАРОВІЧ, брыгадзір брыгады №4 (работнікі якой выйшлі прадукцыю на рэспубліканскі агляд) з узнагародамі.

Прадпрыемствы харчовай і кааператыўнай прамысловасці з усёй Беларусі прадстаўлялі сваю прадукцыю ў дванаццаці намінацыях. Упершыню ўдзел у такога высокага рангу конкурсе ўзяў камбінат кааператыўнай прамысловасці Пружанскага райспажыўтварыства. На суд патрабавальнага журы прывезлі хлеб «Смачны» з сумесі жытняй і пшанічнай мукі, сухары «Міхайлаўскія», пірагі з закрытай начынкай.

Усе ўзоры прадукцыі для дэгустацыі былі зашыфраваны. Ацэньваліся знешні выгляд вырабаў, стан мякшці і начынка, пах, смак, іншыя якасці. І вось — перамога: уся прадукцыя пружанскага хлебавазавода заваявала ўзнагароды. Залаты медальём былі адзначаны сухары «Міхайлаўскія» з рызыкхам, сярэбраным — хлеб «Смачны» і пірог «Святочны» з карыцай.

— Такую высокую ацэнку сваёй працы, — гаворыць начальнік участка хлебапакярнай вытворчасці Ніна Жыдзецкая, — мы заслужылі дзякуючы творчасці і сумленнасці, з якімі ставяцца да справы нашы хлебавікі. У гэта яны душу сваю ўкладаюць, і вось — вынік!

Галіна КАЛЯДА.

Фотаздымкі Яўгена ПЯСЕЦКАГА і Аляксандра МЕЛЕША.

МАЙСТАР СА СТОЙЛАЎ І ЯГО ДРАЎЛЯНЫ ЛЮД

Фота Аляксандра КЛЕШЧУКА

Успаміны Бацькаўшчыны

У драўлянай хатцы, пабудаванай спецыяльна для іх, жывуць драўляныя героі Мікалай Тарасюка. Жыве яго светаўспрымання, яго сялянская мудрасць. Майстар-самавучка выразае фігуркі з паленцаў, упрыгожвае іх лазой, саломай і кампануе ў сюжэты з сялянскага жыцця і побыту. Спецыялісты называюць такі від дзейнасці інсцітнім мастацтвам, гэта значыць, творчасцю, якая сфарміравалася натуральна і самабытна ў арыгінальную, своеасаблівую, пазаўвучную якага-небудзь прафесійнага ўплыву і навучання мастацтваў. Ён і сапраўды нідзе не вучыўся і ў творах сваіх, якія часта называе калекцыямі, адлюстrowвае нейкую старонку жыцця, шмат разоў пабачаную, а можа і перажытую. Мікалай Васільевіч запрасіў працаваць у музей, якому сам жа даў назву — «Успаміны Бацькаўшчыны». Вясеўлія і сумныя героі Тарасюка жывуць цяпер у многіх музеях краіны, ёсць яны і ў замежжы. А той драўляны люд, што застаўся на радзіме, паводле вызначэння стваральніка, «спраўна працуе, не бунтуецца».

«За парадкам у хатцы-музеі сочыць Маруся — драўляная нявеста. Гэта, бадай, адзіная работа, дзе ге-

рой прадстаўлены ў адзіночным ліку і выкананы ў рост чалавека. З гэтай нявестай у майстра асабіста адносіны. Мікалай Васільевіч у сваім музеі не толькі майстар, але і экскурсавод. І яго Маруся — заўсёдна нагода, каб паказаць артыстызм, якім прырода шчодро надзяляла сялянна. Ён ня зменна хапае драўляную прыгажуню пад рукі і танчыць з ёю пад уласны акампанент. Пры гэтым, усміхаючыся, расказвае: «Часам яна мне і на нагу наступіць, калі танцуе. Я яе трохі шлёпну, яна не адбіваецца, не крыўдзіцца, не плача вельмі. Я яе пацалую і зноў танчу», а потым дадае: «Зрабіў гэту драўляную нявесту, бо жыву адзін у сяле, няма з кім і загаварыць, бывае».

Сапраўды, 80-гадовы Тарасюк — апошні жыхар вёскі Стойлы. Шэсць гадоў таму памерла жонка Надзея Васільевна, з якой пражыў 53 гады. Яшчэ праз год-другі пайшла з жыцця апошня 90-гадовая суседка. Цяпер ужо не хапае сіл, каб рабіць усё, як раней, на зямлі. Але зусім іх няма, каб пакінуць Бацькаўшчыну, па якой збалелася душа: «Вось іду па вёсцы — там плуг іржавае валаецца, там барана дагнае, там серп, зачэплены за плот, парыхаў ад дажджу. Не магу глядзець, дзетка, іду і плачу».

Слёзы зямлі

Некалі ў вёсцы, якая стаіць на беразе ракі Левага Лясная, працаваў вадзяны млын, тут вадзілася столькі рыбы, што мясцовыя жыхары яе прадавалі. Але ў 1950-я гады падчас меліярацыйных работ рэчышча ракі было адведзена ўбок, і яна абмялела, абязводзела. А той, хто ў маладосці разам з равеснікамі спяваў на гэтай рацэ, і песні «чутны былі ў Брадах, ні бы па рацэ плылі», кажа зараз: «Уся прырода слёзмі плача, а мы не ўмеем альбо не хочам слёзы ўцерці».

Там жадаванне роднай зямлі, якая застаецца без свайго працаўніка-сялянна, — адна з асноўных у творчасці майстра. Свае работы ён звычайна падпісвае асабістымі абразкамі-выслоўямі. На адной з кампазіцый накрэслена: «Запусцілі зямлю бур'янамі. Божа мой, божа, як запустілі зямлю бур'янамі. Не плач, жонка, як-небудзь да смерці дажывём». Гэта і яго асабісты плач па паршаным адвечным механізме сялянскага жыцця: зямля, праца, хлеб, дабрабыт, гармонія. У яго і самога цяпер слёзы вельмі лёгка наварочваюцца, ды і ў сваіх разважаннях высковы філосаф часта выкарыстоўвае гэтую метафару: «Некалі мужычок на зямлі плакаў, а цяпер

прызналі. Некалі, у 1980-я гады, ён свой «драўляны люд» чамаданамі вазіў у раён, але напачатку не вельмі яго прывячвалі. З месца зрушыў справу Усеаюсны фестываль на-роднай творчасці ў 1987 годзе. Тады Мікалай Васільевіч упершыню казаў свае творы ў Брэсце, Мінску і Маскве. І з Масквы прывёў высокую ўзнагароду — Залаты медаль ВДНГ і медаль лаўрэата фестывалю. Потым пайшлі персанальныя выставы, пасля іх узнагароды. Пайшлі-на-ехалі ў Стойлы наведвальнікі. І кожны раз майстар выносіў, раскладаў на падворку свае работы, каб паказаць людзям. Дарослым паказваў імпавіраваны канцэрт, школьнікаў нярэдка частаваў медам з уласнага пчалніка. Тады стала зразумела, што цесна ў хаце твораў, ды і нязручна прымаць гасцей на падворку. Так нарадзілася ідэя пабудавання музея. Праз некалькі гадоў хатка з ганкам, дзе пасялялася свае апошнія работы. Цяпер у многіх працах прысутнічае тэма адыходу на вечны спачын, адлявання, пахавання. Такім чынам ствараецца апошняя фаза адвечнага кола жыцця: зямля, праца, дзеці, унукі і падвядзенне вынікаў жыцця. А творы свае ён робіць «на ўспамін» аб страчанай Бацькаў-

шчыне — спрадвечнай палескай вёсцы: «Нас не будзе, але тэсці будзе, хтосьці ўспомніць...»

Успомніць будзе што. У вышэйна званай кніжцы-альбоме ёсць каталог твораў Мікалая Тарасюка. Большасць сваіх работ ён ужо раздарыў разнастайным музеям. Каля сотні прац знаходзяцца ў музеі-сядзібе «Пружанскіх палаткаў», некалькі дзясяткаў — у Брэсцкім абласным краязнаўчым музеі. Ёсць работы са Стойлаў у Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі, Мотальскім музеі народнай творчасці, іншых музеях і прыватных калекцыях. Не так даўно майстра запрашалі са сваёй выставай у Польшчу. Драўляны люд Мікалая Тарасюка знаходзіць усё больш прыхільнікаў.

Сярод іншых узна-

агародніна і малака не могуць не спадацца

Святлана ЯСКЕВІЧ.

НЯМА ЖЫЦЦЯ БЕЗ СЕЛЬСКОЙ ГАСПАДАРКІ

Рупліўцы ААТ «Пружанскае» Брэскай вобласці не ўяўляюць свайго жыцця без сельскай гаспадаркі. Гэта тыя людзі, дзякуючы якім мы маем якасную гародніну і малочныя прадукты. «Пружанскае» спецыялізуецца на вырошчванні гародніны (бульба, капуста, морква, сталовыя буракі) і разьядзены кароў.

Сваё малако (вышэйшага класа і «экстра») гаспадарка здае на Пружанскі малочны камбінат.

Кіраўнік гаспадаркі Аляксандр ШЛЁМІН і аграном-насеннявод Людміла ГЕЦ.

У адкрытым акцыянерным таварыстве «Пружанскае» працуюць людзі, любячыя ў сваю працу. Таму іх агародніна і малака не могуць не спадацца

Лічбы вырашаюць усё

Агульная плошча ААТ «Пружанскае» — каля 6000 гектараў, з іх 3000 — ралля. Колькасць статак — 2900 гадоў, з іх — 1270 кароў. На тэрыторыі гаспадаркі ёсць малочна-тварны комплекс «Гарадняны» на 1100 кароў. Ёсць нядаўна далучаная гаспадарка, дзе гадуецца 400 гадоў, плюс яшчэ адна ферма на 200 гадоў — там самы высокі ўдойны статак. У сярэднім у дзень на «Пружанскім» вырабляюць 14 тон малака.

Яшчэ ААТ «Пружанскае» мае гароднінную гаспадарку. Штогод тут вырошчваюць гародніну на 50 гектарах. Ёсць сховішча для гародніны на 1000 тон. У выніку «Пружанскае» вырабляе каля 2000 тон гародніны ў год. Сёлета, напрыклад, толькі адных сталовых буракоў.

Два гады таму ў «Пружанскім» набылі былі ў карыстанні аднарадных нямецкіх камбайн GRIMME, які стаў сапраўдным памочнікам для работнікаў гаспадаркі. Раней даводзілася ўсю гародніну ўбіраць уручную, прыцягваючы школьнікаў, студэнтаў і г. д. Цяпер гэтай праблемай не існуе.

— Я тут працую два гады. І ведаю, што раней, да мяне, уборачная магла працягвацца аж да бальных мух, да самага снежня, — распавядае Аляксандр ШЛЁМІН, дырэктар ААТ «Пружанскае». — А сёння да лістапада мы паспяваем усё ўбраць.

Новы дырэктар сапраўды за непрацягла час паспеў зрабіць

шмат для паляпшэння працы гаспадаркі «Пружанскае». Працуючы на галоўнай пасадзе з 2010 года, Аляксандр Аляксеевіч значна палепшыў і спраціў жыццё сваім супрацоўнікам. Адно толькі набыццё сучаснага

Для таго, каб вырашыць праблему сарціроўкі сталовых буракоў, «Пружанскае» нядаўна прыдбала і былы ў карыстанні сартавальны пункт КСП-15. Адным словам, там дзе раней было вельмі шмат

гатая. У 1984 годзе ён скончыў Гродзенскі сельскагаспадарчы інстытут па спецыяльнасці «Зоаінжынер (заатэхнік)». Ток непасрэдна знаёмы з працай усіх тых, кім яму сёння даводзіцца кіраваць. Не

політэхнічным універсітэце на факультэце павышэння кваліфікацыі.

— Сам я з Гродзенскай вобласці. Пасля заканчэння інстытута мяне накіравалі ў Пружанскі раён на пасадку заатэхніка ў былы саўгас «Труд». Там я адпрацаваў два месяцы, потым мяне забралі ў Савецкую Армію. Пасля арміі я зноў трапіў у Пружанскі раён. Пасля гэтага ў калгас «Іскра» на пасадку галоўнага заатэхніка. Там

логія спрашчае ўлік кароў і вядзенне ўсіх звестак па кожнай жывёліне. А таксама дае ёй больш свабоды: карова можа пільці і есці тады, калі захоча, і ў такой колькасці, у якой захоча. Тое самае з мінеральнымі дабаўкамі. Калі карова адчувае недахоп кальцыю, яна сама падлікоўваецца крэйдай, якая знаходзіцца ў рэзідэнтах. Усё натуральна.

— У кожнай каровы ашышнік з нумарам, унізе на ашышніку — чып, рэспондар, на якім у лічбавым фармаце знаходзіцца ўся інфармацыя пра гэтую канкрэтную жывёліну, — тлумачыць начальнік комплексу Сяргей РАМАНЧУК. — Карова заходзіць на дойку, з рэспондара счытваецца інфармацыя: дойка, колькасць малака, як праходзіць перыяд лактацыі і г. д. Селекцыянер адразу бачыць усю інфармацыю ад зачэпкі гэтай каровы да нараджэння ёю наступнага патомства.

Галоўны заатэхнік Васіль СЦЯПАНАЎ у «Пружанскім» працуе 2 гады. Ён падрабязней распавядае пра комплекс «Гарадняны», асаблівасці ўтрымання жывёл:

— Тут у нас змешаны тып кармлення: і сочныя кармы, і грубыя. Вакол комплексу ралля: вырошчваем кукурузу, пшаніцу, свірзпу. Гэта ідзе, у тым ліку, і на корм жывёле. Зімой скарыстоўваем жамерыны — з цукровых буракоў. На нашым прадпрыемстве ёсць сховішча для гародніны. Тое, што не прыдатна для рэалізацыі, таксама дадаём у рэзідэнтчых. Дадаём камбікорм. З канцэнтратаў — шрот сланечнікавы.

Аграном-насеннявод Людміла ГЕЦ працуе ў сельскай гаспадарцы з 1995 года. З 2005 года — на Пружаншчыне. Скончыла Беларускае сельскагаспадарчую акадэмію ў Горках. У ААТ «Пружанскае» ў яе абавязкі ўваходзіць пратручванне насення, кіраванне ўборкай агародніны, адсочванне пра-

тэхнічнага абсталявання чаго вартае!

— Сёлета мы купілі яшчэ і расадапасадную машыну. У гэтым годзе капуста была пасаджана не людзьмі, а гэтай машынай. Атрымалася таварная капуста — тое, што трэба па памерах, таму што была вельмі дакладна вытрымана адлегласць пасадкі. Акрамя капусты, гэтай машынай можна садзіць таматы, перац. Але наша гаспадарка не спецыялізуецца на гэтых культурах. Мы набылі машыну менавіта для пасадкі капусты.

Чалавек-дырэктар

Новы чалавек у калектыве — гэта заўжды выпрабаванне. Асабліва калі гэта не шарогавы супрацоўнік, а кіраўнік. Аляксандр ШЛЁМІН прыйшоў на галоўную пасадку ў ААТ «Пружанскае» 31 мая 2010 года. І за гэтыя гады не надта працягла час кіраваная дырэктар паслеў неверагодна шмат зрабіць.

Прафесійная біяграфія Аляксандра Аляксеевіча вельмі ба-

Адгрузка ўраджаю на палетках морквы.

так даўно атрымаў другую вышэйшую адукацыю па спецыяльнасці «Эканаміст-менеджар» у Брэсцкім дзяржаўным

У гэтым сховішчы ёмістасцю на 1000 тон сельскапрадукцыі з тэмпературным рэжымам сочыць аўтаматыка. Загадчык гэтага аб'екта Мікалай ПРАКАПЕНЯ паказвае нам складзеныя на пяціметровую вышыню скрыні з буракамі.

Неабыякавыя прафесіяналы

Да сваёй працы спецыялісты «Пружанскае» падыходзяць з душой — толькі самае лепшае малака, самая лепшая ўмова ўтрымання жывёлы, самая лепшая гародніна. Напрыклад, у малочнатаварным комплексе «Гарадняны» каровы ўтрымліваюцца па галандскай бяспрыязнай тэхналогіі. Гэтая тэхна-

давалася адпрацаваць і ў калгасе імя Дзяржынскага. Потым мяне прапанавалі пайсці ва ўпраўленне гаспадаркі на па-

— Такое самаробнае прыстааванне да трактара дазваляе паскорыць уборку морквы, — кажаў нам трактарыст Артур ТАКМАКОЎ.

Маладая гвардыя

У «Пружанскае» — сучасны падыход да кадровай палітыкі. Сёння ў гаспадарцы няма дэфіцыту ў кадрах. Усяго тут працуе 220 чалавек. Сярэдні ўзрост супрацоўнікаў — 43 гады. На самай адказнай працы (кіраванне складанымі якаснымі машынамі) працуюць самыя лепшыя спецыялісты.

— З маім прыходам у гаспадарцы з'явілася шмат новых маладых і энергічных супрацоўнікаў, — распавядае дырэктар Аляксандр Шлёмін. — Гэта галоўны заатэхнік, ветурач, галоўны інжынер, намеснік дырэктара па ідэалогіі. Акрамя таго, мы рыхтуем сабе надзейных памочнікаў сярод моладзі. У Пружанскім каледжы вучацца механікі і механікі, якія потым прыйдуць да нас на працу. У Гродзенскім аграрным універсітэце наша дзяўчына вучыцца на заатэхніка.

Адным словам, маладыя ў «Пружанскае» цягнуцца. Акрамя таго, што тут добры калектыў і годныя ўмовы працы, супрацоўнікі, якія маюць у гэтым патрэбу, забяспечваюць яшчэ і службовым жыллём.

На добрае стаўленне работнікі адказваюць узаемнасцю. Імкнуцца не толькі працаваць на «выдатна», але ствараць годны імідж свайму прадпрыемству. Напрыклад, атрымліваюць дыпламы і граматы: 2-е месца за нарыхтоўку травяных кармоў і кукурузы ў 2011 годзе; 2-е месца ў раённых спаборніцтвах санітарных дружных у 2011 годзе; ліст з падзякай за перамогу ў спаборніцтвах за высокую санітарную культуру сярод прадпрыемстваў і арганізацый Шчарчюскага сельсавета ў 2011 годзе і інш. Работнікам, якія працуюць у полі, два разы ў дзень дастаўляецца гарачае харчаванне ў тэрмабах — паўнаватрасныя абеды з першымі і другімi стравамі.

Сучасная жывёлагадоўчая ферма — гэта прасторныя стайлявыя памяшканні і аўтаматызаваныя тэхналагічныя працэсы.

У гаспадарцы працуе шмат моладзі. Галоўны інжынер Аляксандр КОТ атрымаў адукацыю ў Беларускай агра-тэхнічнай універсітэце.

цы ўраджаю, узамена яны атрымліваюць якасную капусту, бульбу, буракі, моркву для ўласнага харчавання. У выніку такога ўзаемага абмену абодва бакі — у выйгрышы. Напэўна, так і павінна выглядаць праца не толькі на прыбытак, але і на карысць грамадству і дзяржаве ў цэлым.

Міхаліна ВЯДЗЕРАВА, Алена ДАУЖАНОК. Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

У «Агра-Калядзічы» едуць працаваць нават са сталіцы

Некалі з вёскі Дабучын браў пачатак Пружанскі раён. Сёння гэта адна з 11 вёсак, якія ўваходзяць у адкрытае акцыянернае таварыства «Агра-Калядзічы». У гэтых вёсках жыве 1150 чалавек. Многія з іх працуюць на гаспадарцы. Галоўныя кірункі ААТ «Агра-Калядзічы» — мяса-малочная вытворчасць, вытворчасць рапсавага алею, насення зерневых і тэхнічных культур (цукровых буракоў). На прадпрыемстве працуе 326 чалавек, сапраўдных прафесіяналаў. Напрыклад, у 2009 годзе на «Дажынках», што праходзілі ў Кобрыве, галоўны аграном гаспадаркі Леанід Чарняк быў узнагароджаны Прэзідэнтам Беларусі як найлепшы аграном па вытворчасці збожжавых культур Брэсцкай вобласці. Наогул, дасягненні калектыву ААТ «Агра-Калядзічы» ўрававаюць. Але пра ўсё па парадку.

Толькі факты

Наша гаспадарка сёння мае колькасць сельгасугоддзяў 8145 га. У тым ліку раллі — 4457 га. Бал сельгасугоддзяў у нас 8,8. Бал раллі 29,2, — распавядае дырэктар Пётр Сямёнавіч ЯКІМЯВЕЦ, — вытворчасць ВУП за 9 месяцаў 2012 года склала 42 млрд 976 млн руб. У тым ліку раслінаводства — 16 151 млрд, жывёлагадоўля — 26,9 млрд руб. Валавая вытворчасць на аднаго супрацоўніка склала каля 130,4 млн руб. на 100 га сельгасугоддзяў — 520,3 млн руб. За 9 месяцаў валавая

дойкі «Вестфалія» на 2,5 млрд руб. уласных сродкаў. Каля 5,5 млрд руб. сёлета ўкладзена ў рэканструкцыю комплексу па вырошчванні нецеляў, а таксама ў рэканструкцыю малочна-тварных фермаў і цялятнікаў.

Здароўе каровы — наша здароўе

Не сакрэт, што ад якасці таго, што мы спажываем, непасрэдна залежыць наша зда-

Гэта запас корму практычна на паўтара года.

Галоўны скарб — людзі

Але, зразумела, што ўсіх гэтых натуральных скарбаў, якія мае «Агра-Калядзічы», не было б, каб не старанная праца выдатных спецыялістаў. Дырэктар гаспадаркі Пётр Якімавец, напрыклад, прыйшоў сюды ўпершыню ў 1985 годзе. І стаў працаваць брыгадзірам. А да гэтага быў кіроўцам Васіля Іванавіча Сарока, старшыні калгаса «Ленінскі сцяг», які сёння ператвораны ў ААТ «Шані-Аграпрадукт». Потым Пётр Сямёнавіч адпрацаваў 20 гадоў галоўным аграномам у гаспадарцы «Агра-Калядзічы». Потым некалькі гадоў працаваў у Мінску. Вярнуўся на радзіму і вось ужо 6 гадоў з'яўляецца дырэктарам гэтай даволі буйной гаспадаркі. Агульны стаж Пятра Сямёнавіча ў гаспадарцы ўрававаў — 27 гадоў.

Леанід Уладзіміравіч ЧАРНЯК — галоўны аграном гаспадаркі. Дарэчы, той самы, які атрымаў высокую ўзнагароду ў 2009 годзе. Тады вытворчасць збожжа на малых гектарах у гаспадарцы была 153 га.

Леанід Чарняк таксама пачынаў з самага нізу. А гэта, як вядома, бадай што галоўны гарант вопытнасці чалавека і якасці яго працы.

— Безумоўна, мне вельмі падбаецца працаваць на гаспадарцы. У Калядзічах, наогул, я працую з 1981 года. Сам — з Гродзенскай вобласці. Прыехаў сюды пасля арміі. Пачынаў з брыгадзіра, потым стаў аграномам па кормавытворчасці, потым — намеснікам дырэктара па кормавытворчасці. Зараз я галоўны аграном ужо больш за 6 гадоў.

Паколькі Леанід Чарняк мае вялікі досвед ды

Буракі — наша ўсё!

У Пружанскім раёне ўсяго 4 гаспадаркі, якія займаюцца вырошчваннем цукровых буракоў. Гэта 1200 га пасяўной плошчы. На кожную гаспадарку прыпадае недзе каля па 330—350 га.

Сёлета вытворчасць цукровых буракоў у «Агра-Калядзічы» плануецца каля 16 тыс. тон. На Жабінкаўскі цукровы завод гаспадарка штогод адпраўляе каля 600—700 тон цукровых буракоў.

— Засмечанасць буракоў у нас каля 7%. І гэта нядарэчна, нават у параўнанні з іншымі гаспадаркамі, — распавядае Пётр Якімавец. — Цукрыстасць таксама неblaгая — 15,85% у цэлым па гаспадарцы.

Гаспадарка імкнецца ісці ў нагу з часам. І хаця на «Агра-Калядзічы» перавага аддаецца беларускім машынам, але ёсць і замежныя. Напрыклад, нямецкая машына-пагрузчык «Kleiner», якая дапамагае хутка грузіць буракі. За дзень гэта каля 1000 тон. Што, зразумела, вельмі спрашчае працу людзям і, наогул, памяншае колькасць цяжкай ручной працы. Ёсць у гаспадарцы і нямецкі камбайн «Холмер», які ўбірае буракі. Перавозяць га-

На ўборцы буракоў задзейнічана сучасная высокапрадукцыйная тэхніка.

Рапс, які пасялі ў апошнія дні жніўня, сёння стварыў прыгожы зялёны дыван. На гэтых палях працавала тэхніка дакладнай сямбы, што ў спалучэнні з шыракарэдным метадам дазволіла скараціць каля 30 працэнтаў нятаннага імпартнага насення. Як бачыце — галоўны аграном Леанід ЧАРНЯК задаволены станам падрастаючага рапсу.

Брыгадзір паляводаў Галіна КАЛЕСНІКАВА паведамляе нам, што сёлета ўраджай буракоў абяцае для гаспадаркі добры прыбытак.

Кадры мае, кадры!

На ААТ «Агра-Калядзічы» няма цяжкіх кадраў. Сярэдні ўзрост супрацоўнікаў гаспадаркі — 42 гады. Спецыялісты ўкамплектаваны на 100%. Усе галоўныя спецыялісты з вышэйшай адукацыяй, і сярэдняга звання — 80% з вышэйшай адукацыяй. Да таго ж гаспадарка, па магчымасці, накіроўвае сваіх спецыялістаў на стажыроўку па мяжу. Напрыклад, галоўны заатэхнік Іосіф Захарка нядаўна вярнуўся са Стагольма, дзе пераймаў шведскі вопыт вытворчасці малака. Бываюць спецыялісты і ў Германіі, і ва Украіне. Прадпрыемства стварае, па магчымасці, самыя лепшыя ўмовы працы для сваіх супрацоўнікаў. Таму ў гаспадарку людзі едуць працаваць нават з Мінска. Так, на малочна-тварную ферму «Калядзічы» са сталіцы прыехала працаваць дзярка з сям'ёй. І ўсё яны ўладкаваліся на працу ў ААТ «Агра-Калядзічы». Маладая сям'я вярнулася прыехаў сюды пасля заканчэння Віцебскай дзяржаўнай ветэрынарнай акадэміі.

За 2011—2012 год пабудавана 17 дамкоў прысцябінага тыпу для супрацоўнікаў гаспадаркі, якія мелі патрэбу ў жыллі. Сёння ўсе яны заселены. На наступны год ужо ідзе задзел 3 дамкоў. І калі ўсё складзецца добра, то ўсяго ў 2013 годзе будзе пабудавана 15 дамкоў для маладых спецыялістаў і супрацоўнікаў гаспадаркі. У доміках ёсць усё для камфортнага жыцця: газ, вада, каналізацыя. Сёлета толькі адных асфальтавых дарог па вёсках, што ўваходзяць у гаспадарку, пракладзена на 1 млрд 800 млн руб. І планы ў «Агра-Калядзічы» вялікія.

У самім населеным пункце Калядзічы жыве 485 чалавек. Тут ёсць газ, і таму вялікая частка вытворчасці сканцэнтравана менавіта ў Калядзічах: дзве малочна-тварныя фермы, комплекс па вырошчванні нецеляў.

— Людзі ідуць да нас, бо гаспадарка знаходзіцца ў добрым месцы. Побач горад, траса, асфальт, ёсць газ. Мы стараемся зараб будаваць дамкі ў Калядзічах, таму што людзі хочуць выгоду: усё-ці лепш газ, чым дрывы. Да таго ж у Калядзічах ёсць школа, дзіцячы садок, Дом культуры, спартзала, дзве крамы, рэстаран. Ды і зарплата ў нас нармальная, — распавядае дырэктар «Агра-Калядзічы» Пётр Сямёнавіч. — Сёння механізатар пры добрай працы можа без праблем зарабіць тысячы долараў. Безумоўна, гэта складаная праца: з самага ранку да 11 ночы. Але людзі працуюць, старонка, каб зарабіць гэты грошы.

На ААТ «Агра-Калядзічы» клопацца і пра харчаванне тых, хто працуе ў полі. Механізатары, напрыклад, забяспечваюцца двухразовым харчаваннем (абед і вячэра) — і ў пасяўную, і падчас ўборкі. На прадпрыемстве ёсць свой пункт харчавання. Дарэчы, харчаванне для супрацоўнікаў практычна бясплатнае. За адзін дзень з двухразовага харчаваннем з зарплаты вылічваецца ўсяго 5 тыс. руб. Механізатары забяспечаны і спецопраткай. Наогул, усім тым, што патрэбна для працы.

— Прышоў, пабыў, пайшоў — у нас такога няма, — запэўнівае дырэктар ААТ «Агра-Калядзічы». — Людзі затрымаваюцца ў нас, разумеюць, што, калі добра працуеш, будзе вынік.

Рабочы дзень на «Агра-Калядзічы» нарміраваны. Дзяркі, напрыклад, маюць 8-гадзінны рабочы дзень: 4 дні працуюць, 2 дні выходныя. Вядома, ва ўсіх змяняецца графік падчас ўборкі ўраджаю. Тады 12-гадзінны рабочы дзень. На ўсіх комплексах і малочна-тварных фермах ёсць свае пакоі адпачынку з усім неабходным для супрацоўнікаў: лядоўня, пральная машына, мікрахвалевая печ і інш. Карацей, у гаспадарцы клопацца пра сваіх супрацоўнікаў.

Дырэктар ААТ «Агра-Калядзічы» Пётр ЯКІМЯВЕЦ.

вытворчасць малака склала 13,554 тony, вытворчасць малака на 100 га сельгасугоддзяў — 1644 цэнтнеры. Удой на карову за 9 месяцаў — 4 624 кг. Сёння ў гаспадарцы пагалоўе складае 6883 галавы буйной рагатай жывёлы. Шчыльнасць кароў на 100 га — 84 галавы. Ёсць 2690 гадоў дойнага статка. Шчыльнасць тут — 33 галавы на гектар.

У гаспадарцы «Агра-Калядзічы» працуе 326 чалавек. Сярэднямесячная зарплата за 9 месяцаў склала 3 млн 200 тыс. За верасень гаспадарка выйшла на ўзровень зарплаты ў 500 долараў.

— Тая планка, якая ставілася ў мінулым годзе, намі ўзята, — каментуе Пётр Сямёнавіч.

Чысты прыбытак гаспадаркі за 9 месяцаў гэтага года склаў 13 млрд 655 млн. Рэнтабельнасць — 33,7%. Рэнтабельнасць рэалізаванай прадукцыі — 25,7%. Рэнтабельнасць продажу — 18,4%. Сваё малако ў поўным аб'ёме ААТ «Агра-Калядзічы» здае на пружанскі малочны завод «Юнімілкі». Якасць малака за 9 месяцаў: 86,7% гаўтунку «Экстра»; таварнасць — 93,4%. Удой на карову ў канцы года складзе, па падліках, 6 тысяч літраў малака. Удой малака на карову ў дзень сёння складае 17,5 літра. ВУП малака — 47 тон.

Ураджай зерневых у гаспадарцы сёлета склаў каля 11 тыс. 546 тон. Ураджайнасць — 52,6 цэнтнера. У пераліку на малы гектар гэта 161 кг на адзін валавы гектар. Ураджайнасць рапсу сёлета склала 33 цэнтнеры з гектара. І гэта вельмі нядарэчна.

Што тычыцца базы, то сёння ў гаспадарцы ёсць малочна-тварны комплекс на 1100 гадоў па вытворчасці малака; комплекс «Калядзічы» на 500 гадоў дойнага статка; малочна-тварная ферма «Руднікі» на 720 гадоў дойнага статка па вытворчасці малака; комплекс «Вашчынічы» на 2000 гадоў па вырошчванні нецеляў. Зараз завяршаецца рэканструкцыя комплексу па вырошчванні нецеляў на 2000 гадоў.

— Мы плануем займацца продажам нецеляў не толькі ў раёне, але і ў вобласці. Гэта вельмі выгадна для гаспадаркі, — тлумачыць дырэктар ААТ «Агра-Калядзічы». — Таму што сёння добрыя нецелі каштуюць вельмі дорага.

Таксама ААТ «Агра-Калядзічы» гаспадарчым спосабам вядзе будаўніцтва і рэканструкцыі. Толькі сёлета пабудаваны зерняклад і зерняток коштам 2,2 млрд руб. Праведзена рэканструкцыя малочна-тварнай фермы на 500 гадоў з устаноўкай сучаснага абсталявання для

роўе. Пра гэта памятаюць і ў ААТ «Агра-Калядзічы». А таму пільна сочаць за здароўем сваіх кароваў.

— За здароўем жывёл мы сочым вельмі сур'ёзна, — запэўнівае Пётр Якімавец. — За год тры разы праводзім прафілактычную ачыстку і агляды кароў у мэтах прафілактыкі захворвання капіт. Ужо другі год запар у нас працуе фірма, з якой мы заключылі адпаведны дагавор. Спецыялісты з Віцебскай ветэрынарнай акадэміі прыязджаюць аглядаць нашых кароў тры разы ў

год. Таму нашы рагулі практычна не хварэюць. А для праблемных жывёл у нас ёсць выганы-майданы, куды мы выпускаем каровак пагуляць, ножкі размяць. Але яны ў нас не выпасваюцца, таму што мы кружылі год іх кормім — яны на круглагадзічным утрыманні.

Кормім кароў у тым ліку і тым, што вырошчваем самі. Напрыклад, нарыхтавана каля 1000 тон сенажу 3-га ўкосу. Ураджай кукурузы склаў каля 320 цэнтнераў. У фізічнай вазе — недзе ў межах 30000 тон. Нарыхтавана 62 цэнтнераў кармавых адзінак.

яшчэ ездзіць за мяжу пераймаць вопыт калег, на сваёй гаспадарцы ён прымяняе часам эксперыментальны і вельмі прагрэсіўны спосаб вырошчвання сельскагаспадарчых культур. Вось, напрыклад, рапс. Агульная плошча рапсавага поля ва ўрошчы Смятаніха складае 76 га. Цяпер тут пасеяны азімы рапс. Але не проста пасеяны. — Гэты спосаб пасадкі эка-

номіць да 1-2 кг насення, — тлумачыць Леанід Уладзіміравіч. — Калі звычайна мы высеем 5 кг насення рапсу, то на гэтым полі высеем па 3,2 кг. А паколькі насенне часта купляе імпартнае, нятаннае, то выходзіць нашмат эканомней. Гэты спосаб высеву прымяняюць нячаста. Але вось у нашай гаспадарцы ім карыстаюцца. Сутнасць спосабу вось у чым.

Ёсць адмысловае сямка дакладнага высеву. Яна распадае насенне на аднолькавае адлегласці і менавіта на заданую глыбіню (гэтай сямкай можна адрэгуляваць глыбіню задзелкі). Усё гэта, у сваю чаргу, дае раўнамерны ўсходзі, спрыяе лепшаму пранікненню ўгнаенняў і г. д. Гэта шыракарэды спосаб пасеву на 45 см. Недзе каля 25% рапсавай пасяўной плошчы мы засеем такім чынам.

Галоўны заатэхнік ААТ «Агра-Калядзічы» Іосіф Казіміравіч ЗАХАРКА на гаспадарцы працуе амаль 12 гадоў. Каровы яго любяць і пазнаюць. Яны нават нібы пазіравалі адмыслова, калі наш фотакарэспандэнт здымаў Іосіфа Казіміравіча на фоне кароўніка. Сам Іосіф Казіміравіч родам з Гродзенскай вобласці (Шчучынскі раён, вёска Вялікія Пугачы). Там, на Гродзеншчыне, адпрацаваў 11 гадоў. Вучыўся ў Гродзенскім сельгасінстытуце па спецыяльнасці «Заатэхнік».

— Мы стараемся ўвесь перадавы вопыт навукі ўкараняць у вытворчасць, — распавядае галоўны заатэхнік Іосіф Захарка. — Што фірмы рацяць, што навука. Некалькі гадоў таму я быў у Германіі. Паглядзеў, як там вядзецца вытворчасць малака. Месяц таму быў у Швецыі, у

Так выглядае сучасная жывёлагадоўчая ферма.

Стагольме. Таксама вучыліся ў замежных калег. Гэта вельмі карысна.

Галіна ЧАРПІКІНА, Алена ДАЎЖАНОК. Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА. УНП 200254527

Сучасная тэхналогія побач з сучасным ландшафтным дызайнам.

Два здымкі — два факты пра справу сённяшніх жывёлаводаў. На адным з іх — Мікалай ГУЗАРЭВІЧ, начальнік комплексу, які пабудаваны каля вёскі Вашчынічы. Як бачыце, новая прасторыя памяшканні для жывёл адпавядаюць планам гаспадаркі на далейшае павелічэнне выпуску прадукцыі. На другім здымку — сучасная даільная зала. Складанае абсталяванне даручана аператару Наталлі ПЯНКО.

«Стары Амстэрдам»...

па-пружанску

Сёння ААТ «Пружанскі малочны камбінат» з'яўляецца адным з буйнейшых вытворцаў Брэсцкага рэгіёна. Малочныя вырабы прадпрыемства ведаюць у многіх кутках Беларусі. Прадукцыя завода карыстаецца заслужаным поштытам у Расіі і Казахстане. Усе гады існавання камбінат застаецца верным абранаму крэда — якасць пры пастаяннай арыентацыі на спажывацтва.

Дзень учарашні

Карані гісторыі камбіната бяруць пачатак у 1939 годзе. Падчас вайны Раймаслапрам, падраздзяленнем якога ён з'яўляўся, працаваў на патрэбы Чырвонай Арміі. У мірны час магутнасць перапрацоўкі малака за год дасягнула амаль 2 тысяч тон. Існавала толькі ручная праца. Спажываўца высока ацэньвалі прадукцыю камбіната — сыр, масла, казеін і марожанае. Самастойнай адзінкай завод стаў у 1951 годзе, калі Раймаслапрам скасавалі.

1954 год увайшоў у гісторыю прадпрыемства як час, калі пачалося будаўніцтва новага завода. У выніку з'явіліся некалькі новых будынкаў: кантора і вытворчы корпус, які складаўся з апаратнага, прыёмнага, масларобнага цэху, кампрэсарнай і кацельні.

У перыяд з 1965 па 1967 год на заводзе была зроблена рэканструкцыя. Магутнасць новага сыраробнага цэха дасягнула 10 тон перапрацаванага малака за змену. А ў 1973 годзе пашырыўся і асартымент вырабляемай прадукцыі: спажываўцы змоглі адведць смак пружанскага сыру «Расійскага», сметанковага масла, малака флянэна і бутэльнага, смятаны, кефір, тварожных вырабаў.

У 1998 годзе прадпрыемства пераўтварылі ў ААТ «Пружанскі малочны камбінат». Тады ж прадукцыя і стала выпускацца пад знакамітай сёння гандлёвай маркай «Шчодрая масленіца».

Яшчэ трычы — у 2003, 2004 і 2008 гадах — таварыства ўкладвала грошы ў рэканструкцыю вытворчых плошчаў. І так паступова невялікі завод, магутнасці якога ледзь дасягалі 2 тысяч тон малака, перапрацаванага за год, пераўтварыўся ў сучасны малочны камбінат, здольны перапрацаваць да 300 тон малака за суткі.

Якасць — высокая. Цана — прымальняя

Сучасны рынак пастаянна дыктуе свае патрабаванні да якасці малочных прадуктаў, іх асартыменту, знешняга выглядку і ўпакоўкі. Пакупнік жадае бачыць прадукт самай высокай якасці ў спалучэнні з прымальнай цаной, таму асноўная задача кожнага прадпрыемства — павышэнне канкурэнтаздольнасці выпускаемай прадукцыі. Але канкураваць на рынку магчыма толькі пры захаванні строгай палітыкі якасці, якой на ААТ «Пружанскі малочны камбінат» надаецца асабліва ўвага. Забезпечэнне якасці якасці і беспякоі прадукцыі, якая вырабляецца, з'яўляецца адным з найважнейшых прыярытэтаў дзейнасці прадпрыемства. Улічваючы, што дзяржаўная палітыка ў галіне якасці накіравана на стварэнне ўмоў вытворчасці якаснай і канкурэнтаздольнай на ўнутрынавым і знешнім рынках, адпавядаючай патрабаванням міжнародных стандартаў, кіраўніцтвам прадпрыемства было прынята рашэнне аб укараненні на прадпрыемстве сучасных сістэм менеджменту ў адпаведнасці са стандартамі СТБ 1470, СТБ 18001, СТБ ІСО 14001. Кантроль якасці ажыццяўляецца вытворча-тэхналагічнай і радыёметрычнай лабараторыямі, якія акрэдытаваны ў сістэме акрэдытацыі РБ. Укараненне сістэмы дазваляе забяспечваць кантроль на ўсіх этапах харчовага ланцужка. Пра тое, што калектыв ідзе ў правільным кірунку, сведчыць прысваенне тром відам сыроў — «Сметанкаму», «Пружанскаму» і «Расійскаму маладому», а таксама сыроватцы і маслу сметанковаму звання «Лепшы прадукт года» і права маркіроўкі на працягу года ўпакоўкі прадукцыі спецыяльным знакам.

Якасць прадукцыі залежыць і ад сыравіны. Калі ў гаспадарках раёна пасля маштабнай рэканструкцыі запусціліся малочна-таварныя комплексы, за кожным з іх замацоўваліся лабаранты прадпрыемства, якія дапамагалі прывесці ў адпаведнасць з нормамі працэс атрымання якаснай сыравіны. У выніку сёння 86% малака паступае ад гаспадаркаў гатункам «экстра» ці вышэйшым.

ДАСЯГНЕННІ

Высокая якасць прадукцыі ААТ «Пружанскі малочны камбінат» неаднаразова адзначалася дыпламамі і граматамі на розных конкурсах і выставах рэспубліканскага, так і міжнароднага ўзроўня. У іх ліку «Лепшы экспарцёр Рэспублікі Беларусь», «Лідар нацыянальнай эканомікі» у намінацыі «Харчовая прамысловасць», завод з'яўляецца лаўрэатам міжнароднай прэміі «Знак якасці» і інш. Бяспрэчна, усё гэта перамогі — вынік карпатлівай працы ўсіх супрацоўнікаў камбіната.

Прадукцыю камбіната прэзентуюць майстар Алена КАБАСЬ і начальнік сыраробнага цэха Алена КАРСЮК.

Дырэктар ААТ «Пружанскі малочны камбінат» Уладзімір МІКІЦІЧ.

Кіруе прадпрыемствам Уладзімір Мікіціч. Нарадзіўся на Бярозаўшчыне, усё працоўнае жыццё прысвяціў Пружаншчыне. Пасля атрымання дыплама Пружанскага сельгастэхнікум свой працоўны шлях ён пачаў у раённай сельгасхіміі. Завочна скончыў Ленінградскі сельгаскаспадарчы інстытут. За дзесяць гадоў працы ў калгасе імя Жданова заслужыў аўтарытэт, напрацаваў прафесіяналізм, што і вымусіла кіраўніцтва раёна прыгледзецца да спецыяліста і аказаць давер, намачуючы на пасаду старшыні калгаса імя Святрлова. А ў пачатку 2004 года ўзначаліў калектыв Пружанскага малочнага камбіната.

Сваю задачу як кіраўніка бачыць у трох рэчах: па-першае, не дапусціць саступання дасягнутых пазіцый канкурэнтам; па-другое, стварыць сямброўную атмасферу ў калектыве (з гэтага складаюцца вытворчы адносіны); і, па-трэцяе, не развіць касцяк прадпрыемства (усе спецыялісты, як кажуць, людзі на сваіх месцах, дзякуючы чаму і дырэктару працуецца значна лягчэй).

Перапрацоўка малака і вытворчасць малочнай прадукцыі — асноўны віды дзейнасці прадпрыемства. Прадукцыя ААТ «Пружанскі малочны камбінат» адпавядае патрабаванням сучаснага рынку і высокім крытэрыям якасці, таму да 65% вырабляемай прадукцыі рэалізуецца на экспарт.

Вытворчы цыкл прадпрыемства забяспечвае функцыянаванне трох асноўных цэхуў, якія звязаны паміж сабой адзіным тэхналагічным працэсам: гэта сыраробны цэх, цэх сухіх прадуктаў, участак вытворчасці масла.

Ну проста «дэ Люкс»!

ААТ «Пружанскі малочны камбінат» выпускае сваю прадукцыю, абіраючыся на лепшыя традыцыі сыраварэння. Асноўны вытворчы складзе выпуск паўдзёднага сычужнага сыру па тэхналогіі нізкай тэмпературы другога нагрывання. Група сыроў, фармуемых насыпам, займае 90-95% у агульным аб'ёме вытворчасці, галоўны з якіх — сыр «Расійскі малады» масавай доляй тлушчу ў сухім рэчыве 50%. Дарэчы, гэта старэйшы сыр, які выпускаецца на прадпрыемстве: яго робяць з таго часу, як толькі пачалося сыраробства на Пружаншчыне. Па асабістай тэхналогіі тут выпускаецца фірменны сыр «Пружанскі» з выразным сырным смакам, крыху больш салёнаваты, пластычны. Асаблівай папулярнасцю карыстаецца сыр «Сметанковы».

Пасля дасягнення цудоўных вынікаў у вытворчасці сыроў расійскай групы спецыялісты камбіната прынілі рашэнне пайсці далей. Было вырашана пашырыць асартымент. Асноўным аўтарам і ініцыятарам у гэтай справе стала начальнік сыраробнага цэха Алена Мікалаеўна Карсюк, якая працуе на камбінате ўжо больш за 20 гадоў. Яе энтузіязм «заразіў» і майстроў малочнага камбіната. Як вынік, была распрацавана вытворчы фарментаваны паўдзёжны сыр, які вырабляецца па тэхналогіі галандскага сыру. Так

Майстры-сыраробы Таццяна ПЛЮТЧЫК, Святлана РУБЕЛЬ, Наталля ХВОРАСТ, Іна ЖЭДЗІК.

Новыя віды сыроў вырабляюць як па форме нізкага цыліндра, так і прамавугольнага бруска — «еўраблок» да 15 кілаграмаў, пакрыццём з больш сучаснага палімернага матэрыялу. І калі «Швейцарскі» мае звычайную абалонку светла-жоўтага колеру, то «Амстэрдам» — шакаладная. Паралельна спецыялісты камбіната распрацавалі новы крытэрыі дызайну ўпакоўкі, якая прыцягвае ўвагу пакупніка.

Калі па праграме імпартазамышчэння не так даўно Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання ладзіла паездку ў Галандыю для спецыялістаў, каб тыя набылі вопыт у замежных калег, «версё» былі прыемна здзіўлены, калі даведаліся, што мы ўжо выпускаем еўрапейскія віды сыроў, — расказвае Алена Мікалаеўна. — У Галандыю нам давядзецца наведаць шэраг буйных камбінатаў. Заўважым, што пасродкам навішага абсталявання ручная праца амаль цалкам выключана: каб зрабіць за суткі 100 тон сыру, прадпрыемству на вытворчы цэх патрэбна ўсяго 15 чалавек! Акрамя таго, якасць нашага малака яшчэ саступае: у малаці ад еўрапейскіх рагуль утрыманне бялку трохі вышэй. Але мы зярнулі ўвагу на лепшыя моманты і прыкладзём усё намаганні, каб пружанскі сыр быў як мага больш падобны на зліты еўрапейскі. Урэшце, ад гэтага будзе залежаць атрыманне прадпрыемства ў цэлым.

Як сырароб, ёй хацелася б, каб адносіны беларусаў да гэтага прадукту змя-

Свае спецыфічныя якасці сыр набывае толькі пасля працяглага тэрміну высявання ў сырных падвалах, дзе створаны ўмовы для назапашвання ў сыры масе смакавых і ароматычных рэчываў, тым больш што на прадпрыемстве ўжо уведзены ў эксплуатацыю камеры высявання сыроў з рознымі тэмпературна-вільготнаснымі рэжымамі, якія дазваляюць на высокім тэхналагічным узроўні праводзіць ступенчата працэс высявання прадукту.

— Штодзень завод прымае каля 240 тон малака, — гаворыць кіраўнік прадпрыемства Уладзімір Мікіціч. — Сховішча для сыру будавалася з улікам магутнасці перапрацоўкі сыравіны. Калі мінімальны тэрмін захоўвання сыру 40 сутак, то, адпаведна, умяшчальнасць сховішча складае 1600 тон.

Ніякіх рук. Толькі аўтаматыка!

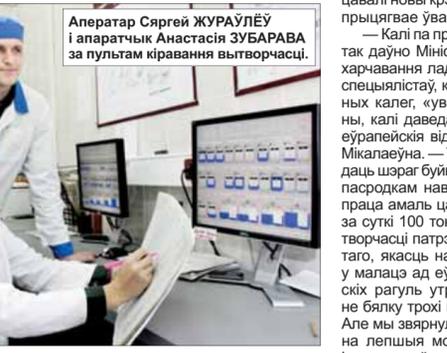
Набыццё самага сучаснага сыраробнага абсталявання дазваляе сур'ёзна палепшыць якасць прадукцыі, якая вырабляецца, павялічыць магутнасці і панізіць энэргазатраты. Многія на гэтым і спыняюцца, але толькі не Пружанскі малочны камбінат. Глобальная рэканструкцыя пачалася ў 2007 годзе — да гэтага мела месца толькі кропкавая мадэрнізацыя. Першым сур'ёзна быў абноўлены цэх вытворчасці сухіх малочных прадуктаў — літаральна за год была ўстаноўлена новая распыляльная сушылка магутнасцю да 6,6 тony за суткі па гатовым прадукце. Далей у 2009 годзе была рэканструйравана сыраробная вытворчасць — старое абсталяванне на 90% састарэла як фізічна, так і маральна. У выніку за 7,2 мільёна еўра на прадпрыемстве быў аўтаматызаваны ўвесь працэс выпуску сыроў, пачынаючы з прыёму малака і заканчваючы ўпакоўкай гатовай прадукцыі. Паралельна пускі і наладзілі нямецкага і аўстрыйскага абсталявання ішло навучанне спецыялістаў працы на ім. Яшчэ 50 мільярадаў рублёў было выдаткавана на будаўнічую частку — будынік узялі за зборных металічных канструкцый з нержавеючай сталі. Магутнасці цэха па вытворчасці сыру павялічыліся з 2 да 8 тон за змену. А аб'ём вытворчасці гэтага прадукту — да 24 тон за суткі. Акрамя таго, дзякуючы арыентаванасці новага абсталявання на энэргазберажэнне затраты энэргіі і вады на адзінку прадукцыі панамніліся ў 3-4 разы.

Для паляпшэння якасці сухой малочнай сыроваткі, 98% якой адпраўляецца на экспарт, было прынята рашэнне набыць дадаткова тэхналагічнае абсталяванне, у яго склад уключыўся ўстаноўка наанафільтраванні. Свой выбар спынілі на выдучых еўрапейскіх вытворцах: «Альфа-Лаваль», «Вестфалія», «Берч-Ласка», «Мілк'ДраСан».

Зараз аб'яўлены тэндэр на набыццё абсталявання для рэканструкцыі ўчастка па вытворчасці масла і твару.

Для вытворчасці сыру выкарыстоўваецца сучаснае высокапрадукцыйнае абсталяванне.

Апаратар Сяргей ЖУРАЎЛЁў і апаратчык Анастасія ЗУБАРОВА за пультам кіравання вытворчасці.

Апаратар Таццяна ДУБІНЧУК выдатна кіруе складаным абсталяваннем.

з'явіліся «Аляксандраўскі», «Галандскі прэіум», «Стары Амстэрдам». Навінік канца 2011 — пачатку 2012 года сыры «Швейцарскі дар» і «Мааздам дэ Люкс» срод іншых сыроў перш за ўсё вылучаюцца сваім знешнім выглядкам: наўнясцо буйных — да двух сантыметраў — «вочак». Прыгожыя «вочкі»-дзірачкі ўтвараюцца дзякуючы выкарыстанню ў вытворчасці прапіёнава-кіслых бактэрый. У выніку асаблівага браджэння сыр набывае незвычайны салодка-арэхава смак.

Каля новага абсталявання ўчастка вытворчасці сухіх малочных прадуктаў старшы майстар Любоў МАРОЗ.

Для замежных гурманаў

Асноўны стратэгічны партнёр прадпрыемства з'яўляецца Расія, дзе ў завода ёсць тры асабістыя афіцыйныя дыстрыб'ютары. Усе яны супрацоўнічаюць з Пружанскім малочным камбінатам больш за дзясятак гадоў. Сёлета ў ліпені былі заключаны два новыя кантракты на пастаўку сыроваткі ў Санкт-Пецярбург. Гэта новы кірунак для прадпрыемства. Добрая сувязь таксама наладжаны з партнёрамі з Казахстана, якія з'явіліся пасля ўдзелу камбіната на міжнароднай выставе ў Астане. Наогул, маркетынгавая служба выкарыстоўвае любую магчымасць, каб прынаць удзел у галіновых выставах, кірмашах, каб быць у курсе спраў сваіх калег і заяўляць пра сваю прадукцыю.

Усяго ж за дзесяць месяцаў 2012 года аб'ём экспарту склаў 16 мільёнаў 837 тысяч долараў

ЗША, што складае 108% да ўзроўню экспарту перадыдлага года. У структуры экспарту сыр займае 86,5%, сыроватка — 6,2%, масла — 7,3%.

Варта адзначыць, што на працягу трох месяцаў з прадстаўнікамі гандлёвай арганізацыі Кітайскай Народнай Рэспублікі вяліся перамовы па пастаўках сыроваткі малочнай падсырнай сухой. У выніку, на працягу кастрычніка прадпрыемства рэалізавала ў адрас вышэйзгаданай кампаніі 150 тон сыроваткі. Таксама ёсць дамоўленасць аб далейшым супрацоўніцтве.

Галоўнай вартасцю прадукцыі, якую выпускае камбінат, несумненна, з'яўляецца высокая якасць у спалучэнні з цудоўным смакам, а таксама, што немалаважна, адпаведнасць гэтай якасці цене. Еўрапейская якасць пружанскіх сыроў павінна задавальняць спраўдзены гурману.

МІЖ ІНШЫМ

Малочная вытворчасць сёння — гэта высокатэхналагічная, навукаёмкая праца, найскладанейшае абсталяванне і аўтаматыка, электроніка, якія дазваляюць атрымаць прадукты з унікальнымі якасцямі. Адным з такіх прадуктаў з'яўляецца сыр. Паколькі ўтрыманне бялку ў сыры вышэй, чым у мясе, яго часта рэкамендуюць як універсальную крыніцу пратэіну. А дзякуючы якасцям, якія набываюць сыры ў працэсе высявання, бялок становіцца раствараемым і засвойваецца нашым арганізмам практычна цалкам. Спецыялісты раіць, каб у поўнай меры адлучыць прыемыны водар і арыгінальны смак сыру, яго перад спажываннем загада дастаць з халадзільніка (за 2 гадзіны).

Халоднае сэрца завода...

Апаратар цэнтралізаванай мыйкі Аляксандр РАКУЛЬЦЬ.

Так на Пружанскім малочным камбінате называюць кампрэсарную. Без належнага тэмпературнага рэжыму малака не захавае. Холадзабеспячэнне, тэмпература ў камерах, узровень сіснутага паветра — за дакладнае падтрыманне кожнага з рэжымаў, правільнае, якаснае абслугоўванне абсталявання адказвае калектыву кампрэсарнай, які складаецца з дзесяці чалавек.

З асаблівай годасцю на камбінате адзначаюць, што замест старой амійчнай тры гады таму была запушчана новая фрэонавая кампрэсарная. Цяпер работа халадзільных устаноў не толькі эканамічная і надзейная, але і бяспечная для людзей і бяшкодная для навакольнага асяроддзя. А асноўнай залатой тэхнічнай эксплуатацыі халадзільнага абсталявання засталася забяспечэнне патрэбнага тэмпературнага рэжыму.

Устаноўка нямецкага абсталявання, новай электронікі прымусіла авалодаць новымі ведамі. У бліжэйшы час спецыялістам даведзецца іноў адасканальваць іх у стады мантажы зараз знаходзіцца новая халадзільная ўстаноўка.

ААТ «Пружанскі малочны камбінат»
 Брэсцкая вобл., г. Пружане, вул. Г. Калыяна, 26.
 Тэл.: (8-01632) 9 02 96 (адзел збыту), 9 15 83 (адзел маркетынгу), 7 13 50
 Velcom: (+375-29) 195 37 33, http://prjmillk.by/ УНП 200027027
 Матэрыял падрыхтавалі Марына ВАКУЛЬСКАЯ, Алена ДАУЖАНОК, Яўген ПЯСЦЕЦКІ (фота).

Калісьці на вытворчай пляцоўцы, што знаходзіцца паблізу чыгункі ў Аранчыцах, на Брэстчыне, размяшчаўся ўчастак Пружанскай райсельгастэхнікі. Калі ўстанову рэарганізавалі, тэрыторыя не раз мяняла гаспадара, а пару гадоў таму сваю вытворчасць там наладзіў замежны інвестар. Тут знайшло прапіску сумеснае беларуска-польскае прадпрыемства «Адоб-Агра», якое стварылі айчынная ТДА «Аграсемпрадукт» і польская фірма «ADOB», вядомая ў 73 краінах свету як вытворца мікраўгнаенняў па ліцэнзіі нямецкай фірмы «BASF».

СТАА «Адоб-Агра»:

ІНВЕСТЫЦЫІ Ў БУДУЧАЕ ПРАЦВІТАННЕ

Сумеснае таварыства з абмежаванай адказнасцю «Адоб-Агра» стварылі ў кастрычніку 2009 года. Не прайшло і паўгода, як было запушчана сучаснае тэхналагічнае абсталяванне па вытворчасці вадкага мікраўгнаення ADOB Bor, выкарыстоўваемага для ўсіх відаў сельскагаспадарчых культур. Першымі ацанілі гэтую прадукцыю аграрыі Пружаншчыны. А сёння дзелавы партнёрамі, акрамя беларускіх, з'яўляюцца і расійскія сельгасарганізацыі. — Прадпрыемства гатова задаволіць патрэбу не толькі Беларусі ў борным угнаенні, — расказвае дырэктар таварыства Аляксандр Козел. — Міркуючы самі: мы працуем усяго ў адну змену, прычым нашы магутнасці дазваляюць вырабляць да 2 мільёнаў літраў угнаення за год, а максімальная патрэба ў ім усіх аграрыяў краіны складае каля 1,8 мільёна літраў. Між іншым, сёлета на расійскі рынак было пастаўлена 84 тысячы літраў прадукцыі, у наступным, як агаворана ўжо падпісанымі кантрактам, гэтая лічба павялічыцца як мінімум да 150 тысяч літраў. Сёння на тэрыторыі Расійскай Федэрацыі ўгнаенні збываюцца праз сумесную беларуска-польскую фірму «Адоб-Рус», адным з заснавальнікаў якой і з'яўляецца СТАА «Адоб-Агра».

Дырэктар ААТ «Адоб-Агра» Аляксандр КОЗЕЛ.

Добрая глеба для інвестараў

Згодна з беларускім заканадаўствам, прадпрыемства на сем гадоў вызвалена ад выплаты падаткаў на прыбытак. Дырэктар прадпрыемства Аляксандр Козел на гэты конт расказвае:

— Дзякуючы гэтай ільгоце летась мы эканомілі 24% прыбытку, цяпер — 18%. Гэта немалаважна для станаўлення вытворчасці. Акрамя таго, завезенае тэхналагічнае абсталяванне было ўключана ва ўстаўны фонд, дзякуючы чаму змаглі эканоміць сродкі на ПДВ і мытных пошлінах. За гэтыя грошы былі пракладзены новыя камунікацыі, працягваецца рэканструкцыя будынкаў, добраўпарадкаваецца тэрыторыя.

— На маю думку, урад паступіў правільна, калі зрабіў такі крок насустрач патэнцыйным інвестарам.

Падтрымку «Адоб-Агра» мае і з боку мясцовай улады. Маладое прадпрыемства стала пастаянным удзельнікам семінараў для спецыялістаў-аграрыяў, дзе не толькі прэзентуе сваю прадукцыю, але і уважліва прыслухоўваецца да парад практыкаў. Апошняе такое мерапрыемства рэспубліканскага ўзроўню прайшло ў кастрычніку. Па яго выніках польскі заснавальнік прыняў рашэнне ўкладваць сродкі на далейшае пашырэнне вытворчасці. Як мяркуецца, праз некаторы час тут увасобяць у жыццё тэхналогіі вытворчасці і шэрагу іншых мікраўгнаенняў. А разам з

Прыбыла новая партыя сыравіны для вытворчасці ўгнаенняў.

тым, павялічыцца і штат: прадпрыемства даць раёну да 40 новых рабочых месцаў.

Да кліента — індывідуальны падыход

Апошні клопат калектыву — уласная лабараторыя, над стварэннем і акрэдытацыяй якой спецыялісты ўжо працуюць поўным ходам. З яе дапамогай можна будзе вызначаць якасць вырабленай прадукцыі

ласныя станцыі хімізацыі. І як толькі будзе закуплена абсталяванне і створаны калектыв кваліфікаваных спецыялістаў, польскі бок прадаставіць гатовыя тэхналогіі для работы.

Пакуль жа «Адоб-Агра» абмяжоўваецца толькі даследамі. Так, зараз на 20 гектарах расавага палетка ААТ «Агра-Калядзічы» назіраюць за эксперыментам па прымяненні бору і комплексу «Прафіт», які змяшчае азот, фосфар, калій і мікраэлементаў. Спецыялісты ўпэўнены ў атрыманні станоў-

чага фактуру нішто. Таму традыцыйнымі на прадпрыемстве сталі вытворчыя сходы, падчас якіх абмяркоўваюцца не толькі рабочыя моманты, але і ўздываюцца праблемы, выказваюцца прэтэнзіі... Словам, шчырасць толькі падтрымліваецца.

— А больш за ўсё не люблю тры рэчы: п'янства на рабочым месцы, непадпарадкаванне распараджэнням кіраўніцтва і крадзяжы.

Умовам можна пазайздросціць

Нягледзячы на тое, што калектыв невялікі — усяго дзесяць чалавек, для работнікаў ствараюцца такія ўмовы працы, да якіх асобным прадпрыемствам вельмі далёка. Ужо

Пакуль спаўняюцца прадукцыі «Адоб-Агра» з'яўляюцца сельгаспрадпрыемствы і фермеры, паколькі мінімальны аб'ём тары — 20 літраў. Але ў планах устаноўка лініі дробнай фасоўкі ўгнаення для рэалізацыі яго праз магазіны для карыстання на сваіх прыватных участках агароднікамі-аматарамі.

добраўпарадкаваны адміністрацыйны корпус, зроблены душавыя, створаны бытовыя для рабочых, ёсць пакой для прыёму ежы, абсталяваны мікрахвалевая печкай, халадзільнікам, электрачайнікам і іншымі кухоннымі рэчамі... — Дзе ні працаваў, так пра работнікаў ніколі не клапаціліся, — сцвярджае падчас размовы грузчык Уладзімір Якута. Кіраўніцтва тлумачыць, што пры складанні праектна-

каштарыснай дакументацыі браліся ў разлік умовы працы польскіх калег. Таму тут смела могуць пахваліцца, што створаныя ўмовы адпавядаюць еўрапейскім стандартам. А для тых, хто жыве ў Пружанах, наладжаны яшчэ і цэнтралізаваны падвоз.

У каштарыс другой чаргі работ па рэканструкцыі прадпрыем-

ства таксама ўключаны мерапрыемствы па добраўпарадкаванні: асфальтаванне тэрыторыі, устаноўка альянак, азеляненне — усё для людзей. Плануецца нават закладка саду: ураджай пладова-ягадных раслін — для асабістых патрэб работнікаў, непасрэднае назіранне за вынікамі пазакаранёвай падкормкі пасля ўнясення ўгнаенняў — для назапашвання вопыту спецыялістамі лабараторыі.

Як сапраўдны патрыёт, Аляксандр Козел кажа, што ён родам з Беларэжскай пушчы. Хаця ў іх сям'і ўжо было цэлае пакаленне лесаводаў (прадзед-ляснік нават прымаў на палванне самога Мікалая II), Аляксандр Мечыславіч вырашыў адступіць ад сямейных традыцый і звязаць сваё жыццё з сельскай гаспадаркай. Ён закончыў Віцебскі ветэрынарны інстытут.

Калі сям'я Козеля пераехала жыць у Пружаны, неўзабаве Аляксандру Мечыславічу прапанавалі ўзначаліць калектыв толькі што створанага сумеснага беларуска-польскага прадпрыемства «Адоб-Агра». Як кіраўнік, Аляксандр Козел клапаціцца не толькі пра эканамічную стабільнасць таварыства, але і пра дабрабыт яго работнікаў, атмасферу ў калектыве. Лічыць, што нават самае сучаснае тэхналагічнае абсталяванне без чалавечага фактору нішто.

ADOB Bor (бор) — аднакампанентнае вадкае ўгнаенне для лісцевых падкормак з высокім утрыманнем бору. Высокаканцэнтраванае ўгнаенне для пазакаранёвай падпіткі прызначана для ўгнаення раслін, які асабліва адчувальны да дэфіцыту бору: рапсу, цукровых і кармавых буракоў, бульбы, кукурузы, бабовых, люцэрны, садовых і агароднінных культур.

Бор з'яўляецца вельмі важным элементам харчавання раслін:

- удзельнічае ва ўтварэнні поліцукрыдаў клетачнай сценкі;
- прымае ўдзел у працэсе росту (дзяленне клетак, выпяванне пыльніка);
- ускосна прымае ўдзел у транспартаванні цукраў;
- рэгулюе актыўнасць аўксінаў.

Культурам, для росту якіх неабходны бор, патрэбна штогадовая лісцевая падкормка бора — гэта найбольш эфектыўная форма ўгнаення. Дэфіцыт гэтага элемента асабліва часта сустракаецца на лёгкіх грунтах з высокай рэакцыйнай глебай, падчас засухі.

Рэкамендацыі па ўжыванні: паколькі бор дастаткова павольна перамяшчаецца ў расліне ад старых частак да маладых тканак, якія развіваюцца, то для эфектыўнага забеспячэння раслін гэтым мікраэлементам патрабуецца неаднаразовае апыркванне ўгнаеннем ADOB Bor.

З дапамогай ADOB Bor ураджайнасць бульбы, напрыклад, можна павялічыць на 20-40 працэнтаў.

Галоўны бухгалтар Таццяна ПАПКО валодае ўсёй інфармацыяй пра высокую рэнтабельнасць вытворчасці.

У адрозненне ад аналагічнай прадукцыі іншых фірмаў, борнае ўгнаенне «Адоб-Агра» не крышталізуецца пры нізкай тэмпературы і не мае асадку, дзякуючы чаму не губляе сваіх якасцяў і пасля працяглага захоўвання. Дзеля справядлівасці на прадпрыемстве адзначаюць, што высокая якасць — заслуга палаякаў, якія распрацавалі тэхналогію вырабу гэтага мікраўгнаення яшчэ ў пачатку 1990-х.

Якасць плюс цана

Мікраўгнаенне, якое робяць у Аранчыцах, ніколі не саступае расійскім і еўрапейскім аналагам. Як пацвярджае таму ў «Адоб-Агра» прыводзяць той факт, што прадпрыемства ўжо часткова выціснула сваіх канкурэнтаў не толькі з беларускага рынку. А галоўнай прычынай поспеху сталі высокая якасць і нізкая цана.

Вопытну партыю мікраўгнаення ADOB Bor — 86 тысяч літраў — прадпрыемства выпусціла ў 2010 годзе. Прадукцыя была зарэгістравана і атрымала сертыфікат якасці. У наступным годзе аб'ём вытворчасці павялічыўся больш як у тры разы. Прадукцыя адразу ж разышлася па сельгасарганізацыях краіны. Сёлета з канвеера выйшла амаль 500 тысяч літраў ўгнаенняў.

Такое імклівае развіццё не засталася незаўважаным. І па выніках мінулага года за выдатную работу прадпрыемства было адзначана Брэсцкім аблвыканкамам — атрымала званне лаўрэата конкурсу «Лепшы прадпрымальнік Брэсцкай вобласці».

Наведаўшы СТАА «Адоб-Агра», мы непасрэдна азнаёміліся з вытворчасцю мікраўгнаенняў. Працэс іх выпуску тут практычна цалкам аўтаматызаваны. Выключэнне складае толькі аперацыю разліва выпускаемай прадукцыі ў ёмістасці, дзе пакуль заздзейнічана ручная праца. Але і гэта з часам адзідуе ў мінулае: гэтую аперацыю плануецца таксама аўтаматызаваць.

Кадры вырашаюць усё

Сяргей Гароднік — інжынер-тэхнолаг таварыства, адзін з чатырох чалавек, якія апрацоўваюць лінію. З велізарнай цыстэрны, дзе адбываецца змешванне складнікаў будучага ўгнаення, трэба абавязкова зрабіць замер шчыльнасці атрыманай вадкасці, каб вызначыць яе адпаведнасць патрабаванням. Гэта якраз абавязак Сяргея Валер'евіча. Каб пераняць у польскі спецыяліста вопыт на першы погляд нялёгкай работы з рэактарам, спатрэбіўся ўсяго толькі дзень. У прынцыпе, адказнасць за якасць ляжыць на плячах гэтага хлопца. І пра яго добрасумленнасць красамоўна сведчыць той факт, што за час існавання вытворчасці ў адрас «Адоб-Агра» не паступіла ніводнай рэкламацыі ад партнёраў.

Гэтага маладога хлопца лічаць перспектывным спецыялістам. Сёння ён завочна набывае адукацыю ў Беларускім дзяржаўным аграрным тэхнічным універсітэце.

Уважліва выслухоўшы водгукі Аляксандра пра сваіх падначаленых, прышлі да высновы, што кожны ў калектыве дастойны добрых слоў у свой адрас. Галоўны бухгалтар Таццяна Данілаўна Папко — у тым ліку. Больш за 20 гадоў жанчына ўзначальвала бухгалтарскую службу ў адным з сельгаспрадпрыемстваў раёна. І ў яе цяперашняга начальства няма падстаў для незадаволенасці спецыялістам: па выніках шматлікіх фінансавых праверак не было заўваг да яе справядчаснасці ў ніводнай са службаў.

На вытворчай тэрыторыі ААТ «Адоб-Агра» створаны выдатны бытавыя ўмовы. Бухгалтара Алену КАЗАРЭЗ аб'ектыўна ў абмежаваным часе ў пакоі, які абсталяваны сучаснай кухоннай тэхнікай.

Ад гэтай тэхналагічнай устаноўкі пачынаюць свой шлях на палеткі мікраўгнаення, зробленыя ў Пружанах.

Сёння спецыялісты падкрэсліваюць не толькі важнасць выкарыстання мікраўгнаенняў у сучасным земляробстве — яны дабраўраўна ўплываюць не толькі на рост раслін, але і павышаюць іх устойлівасць да неспрыяльных умоў. Акрамя таго, што не менш важна, садзейнічаюць назапашванню ў раслінах мікраэлементаў, неабходных арганізму чалавека.

За пультам кіравання інжынер-тэхнолаг Сяргей ГАРОДНІК.

Сакрэты росту

Дагэтуль сельская гаспадарка прымяняла на палетках борную кіслату, якая, як вядома, практычна не раствараецца ў халоднай вадзе, выпадае ў асадкі і ў выніку не дае асаблівага эфекту. ADOB Bor адразу ж раствараецца ў спецыяльнай рэчыве, якое садзейнічае засваенню ўгнаення практычна 100%. Адыміслуючы распрацавалі спецыяльнае клейкае рэчыва, дзякуючы якому мікраэлемент чапляецца за лісце і не змываецца нават дажджом. Сярод пераваг і спосаб унясення ADOB Bor: яго можна змешваць у бакавых ёмістасцях штангавых распыльнікаў разам з пестыцыдамі, гербіцыдамі ці фунгіцыдамі і тым самым знізіць затраты на ўнясенне ўгнаення. Гэтым і тлумачыцца стабільна высокі попыт на прадукцыю. Не толькі на Пружаншчыне, гаспадаркі якой ва многім дзякуючы мікраўгнаенням сёлета змаглі атрымаць добры ўраджай збожжавых, цукровых буракоў і іншых сельгаскультураў. Ацаніўшы ўсе плюсы іх прымянення, на Брэстчыне сёння актыўна праводзяцца работы па ўнясенні мікраўгнаенняў

пад пасевы азімых збожжавых і рапсу. Наогул, сёння ў Міністэрстве сельскай гаспадаркі і харчавання адзначаюць, што ў бліжэйшы час пытанню выкарыстання комплексных мікраўгнаенняў сельгасарганізацыямі краіны будзе надавацца асабліва ўвага. Шырокае іх прымяненне ў земляробстве асобнымі рэгіёнамі стала адным з фактараў атрымання нядрэнных прыбавак да ўраджайнасці.

Матэрыялы падрыхтавалі Марына ВАКУЛЬСКАЯ, Алена ДАЎЖАНОК, Яўген ПЯСЕЦКІ (фота).

Адрас і тэлефон: СТАА «Адоб-Агра», Брэсцкая вобл., Пружанскі р-н, в. Аранчыцы, вул. Сельгастэхнікі, 8. Тэл./факс (8 01632) 51 1 73, 51 5 05 MTC (+375 29) 795 08 69, Velcom (+375 29) 313 92 42, e-mail: adob.agro@gmail.com УНП 290507146

«ЛІСТАПАД» ЯК ТЭРАПІЯ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Здаецца, усіх гэтых людзей складана назваць «зоркамі», але ці патрэбны нам тыя «зоркі»?

Уладальніца прызга «За лепшую жаночую ролю» Яна Траянава (Расія).

«Дзікуны», рэж. Александра Фадэль. Часам здавалася, што ўсё вырашае агоняея цела і колькасць сэксу на экране («Блудніца»)

«Дзікуны», рэж. Александра Фадэль. Часам здавалася, што ўсё вырашае агоняея цела і колькасць сэксу на экране («Блудніца»)

«Дзікуны», рэж. Александра Фадэль. Часам здавалася, што ўсё вырашае агоняея цела і колькасць сэксу на экране («Блудніца»)

«Дзікуны», рэж. Александра Фадэль. Часам здавалася, што ўсё вырашае агоняея цела і колькасць сэксу на экране («Блудніца»)

з гумарам, іранічна. Стужкі «Крутая Колка» Юрыса Пошкуска або «Апавяданні» Міхаіла Сегала тама пацяярджэннем. Латвіец Юрыс Пошкус, ужо вядомы мінчанам па стужцы «Манатоннасць» (2007), вырашыў зняць кіно пра бессэнсоўнасць існавання ў аддаленай латвійскай глыбінцы, якая называецца Колка. Прыблiтнены і беспрацоўныя маладыя людзі там маюцца-маюцца і так не могуць вырашыць, чым жа сябе заняць. Падкрэслена дакладна аўтар перадае ўсе звычкі тутэйшай моладзі, якая так падобна на некаторыя жыхары і беларускай глыбінкі таксама. І, наогул, якой-заўгодна глыбінкі. Напэўна, ёсць сэнс здымаць кіно нават пра бессэнсоўнасць, каб нехта паглядзеў, пасмяюся і падумаў, што далей так жыць нельга. І нездарма, менавіта акцёрскі ансамбль гэтай стужкі атрымаў прыз. Акцёры жылі ў Колцы два леты, самі знайшлі пратапыпаў для сваіх герояў, вывучалі звычкі і наводніцы, міміку і жэсты. Карацей, настолькі ўжыліся ў сваіх персанажах, што «Крутую колку» таксама можна цалкам акрэсліць у рамках тэндэнцыі да дакументальнасці ў мастацкім кіно.

Зусім па-іншаму, хоць і не менш іранічна, глядзіць на жыццё Міхаіл Сегал. У чатырох невялічкіх кінааповесцях, аб'яднаных у адну стужку пад назвай «Апавяданні», рэжысёр расказвае пра тое, якія ўладкаваны сучасны свет. (Дарэчы, гэтыя тэндэнцыі — «Кругавы рух» пра хабары і «Энергетычны крызіс» пра бабальку-экстрасэнса Сегал здымаў у Беларусі, і нават з некаторымі беларускімі актёрамі). Рэжысёр іраінуе з жадання сучаснага чалавека спрагназаваць усё, нават уласныя эмоцыі; смяецца з ушчэнт карумпіраванага грамадства, у якім хабары, як на ліфце, паднімаюцца вышэй і вышэй да самых уплывовых асоб; весела кііць з бездапаможнасці міліцыі, якая карыстаецца паслугамі бабалькі-экстрасэнса, адначасова высеімаеячы людзей, якія «падсёлі» на прадказанні, Вангу і «бітвы экстрасэнса»; а таксама разважае над феноменам новага

калення, якое слаба ўяўляе, што такое Другая сусветная вайна, але можа даць сваё другое «палове» шмат сэксу. І хаця гучыць гэта ўсё занадта дыдактычна, стужка захапляльная. Яна выклікае тыя самыя прадуктыўныя эмоцыі не праз пакуты і слёзы, а праз смех і гумар. Калі чалавек умее смяцца з самога сябе, значыць, яшчэ не ўсё страчана.

ПЕРСПЕКТЫВЫ

Пасля кінафестывалю ўсім ёсць над чым задумацца. Паўстаў нават шэраг пытанняў і лажаданняў, якія акрэслілі гасці і члены журы. Найгалюнейшым з іх умоўна можна акрэсліць наступным чынам.

ДЛЯ ЧОГО ПАТРЕБНЫ НАШ КІНАФЕСТЫВАЛЬ?

Кінакрытык, член Міжнароднага журы кінапрэсы «Лістапад-2012» Антон СІДАРЭНКА:

— Напэўна, наш фестываль патрэбны не толькі для таго, каб паляпшаць імідж нашай краіны і ўзровень інфармацыі пра Беларусь у свеце. Наш кінафестываль у першую чаргу існуе для нас, мінчан, людзей, якія цікавяцца і вельмі любяць кіно ў гэтым горадзе. Я павінен сказаць, што за апошнія некалькі гадоў фестываль сапраўды стаў нашым больш цікавым, кінаманскім, жывым сустрэчы з вядомымі кінамастатрамі і таксама шыкоўна. Адзінае, хоццаца, каб тыя цікавыя рэжысёры, якія мы глядзім на «Лістападзе», якія потым траплялі ў наш пракат. У нас цудоўныя кінамастатры, наведвальнасць іх пастановаў расце. Але гэта наведвальнасць галівудскага кіно, так званых кінаатраакцыйнага. З архаічным пракатам, на жаль, усё горш і горш. Многія радуюцца, што ёсць «Лістапад», таму што можна не спампаўваць рэдкае кіно з «торэнтаў», а паглядзець на вялікім экране. Мне б хацелася, каб з'явіліся нейкія праграмы нахшталь «Рэха «Лістапада», або каб, можа быць, наш кінапракат больш актыўна разгавуваў на тыя філмы, якія паказваліся на фестывалі.

Ідэю стварэння пракатнага аддзела ММКФ «Лістапад» падтры-

малі арганізатары, многія гасці і сябры журы. Засталася толькі прыдумаць, як рэалізаваць гэтую высакародную і неабходную прапанову.

Ці патрэбна асобная пляцоўка для дакументальнага кіно?

Пасля «Лістапада» ўсе літаральна ва ўнісон кажуць пра неабходнасць стварэння такой пляцоўкі. Па-першае, таму што чыста фізічна немагчыма пагледзець адразу і праграму гульнявога кіно, і праграму дакументальнага. Па-другое, таму што школа беларускай кінадакументалістыкі сапраўды магутная і вядомая ў свеце, і калі б у нас быў свой дакументальны кінафорум, гэта толькі паспрыела б далейшаму развіццю.

Прэзідэнт кінафестывалю «Міленіум», прадзюсар, член журы дакументальнага кіно «Лістапад-2012» Любамір ГЕОРГІЕВ (Бельгія):

— Па меры руху да фіналу глядачоў у зале дакументальнага кіно становілася ўсё больш і больш. Напэўна, тут спрацавала нейкая сарафаннае радыё. Мне здаецца, што мае сэнс прапанаваць у Беларусі дакументальнае кіно, падумаць пра нейкую асобную дакументальную пляцоўку. Дакументальнае кіно зараз перажывае новую эру, звязаную з бумам тэхналогіі. Асабіста мне пасля дакументальнага кіно цяжка глядзець гульнявое, таму што яно закансервавана. Канструкцыя, кампазіцыя — устойлівая, іх немагчыма расхістаць. А дакументальнае кіно працуе над кінамай, эксперыментуе з жанрамі.

Які шлях правільны?

Сапраўдны член Акадэміі кінамастатраў кінафестывалю «Лістапад-2012» Леанід ПАУЛЮЧЫК (Расія):

— Я ўражаны ўзроўнем фестывалю. У Расіі 56 фестывалюў, і як мінімум палову з іх я аб'ехаў. Але такую праграму, якая была ў Мінску, я ў Расіі нідзе не бачыў. Мне вельмі блізка ідэалогія «Лістапада» — канцэпцыя «фестываль фестывалюў». Вы не пайшлі памылковым шляхам з прэм'ернымі паказамі, правам першай ночы і г.д. Ёсць і іншая бяспэка: на расійскіх фестывалях часта паказваюць кіно выключна лабараторнае, якое разумеюць 20 інтэлектуалаў. На «Лістападзе» — балансаваная праграма — рэдкае кіно, цікавае шырокаму колу глядачоў. І кінамааны, і протыя аматары атрымаюць сваё. 24 карціны, якія асабіста я паглядзеў, яны усё ў полюсе «залатога сярэдня».

Вольга ЧАЙКОўСКАЯ.

У Нясвіж вярнуўся баль

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Удзельнікамі ўрачыстасці ўначым палацы сталі лепшыя беларускія і замежныя выканаўцы: салісты оперы і балета Вялікага тэатра Беларусі і Вялікага тэатра Расіі. На балі гучалі вядомыя вальсы ў выкананні сімфанічнага аркестра Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра пад кіраўніцтвам маэстра Аркадзя Берына.

Сярод ганаровых гасцей мерапрыемства — пераможца конкурсу «Міс свету», мадэль і актрыса з Ірландыі Рэзана Дэвісан, дачка вядомага спевака Крыса дэ Бурга, акцёр і спявак Дзмітрый Харцаеян, саліст Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра Расіі Аляксандр Захараў, салістка Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі Аксана Волкава, сусветна вядомая балерына Анастасія Валачкова.

Вандруючы па палацавых залах, гасці балю здзейснілі своеасаблівае падарожжа скрозь стагоддзі. Многія з іх прызнаваліся пазней, што адчувалі непасрэдную прысутнасць колішніх гаспадароў, чые імёны назаўсёды знітаваны з гісторыі і культуры не толькі Нясвіжа — усёй Еўропы: Барбары і Уршулі Радзівіл, Мікалая Сіроткі і Пяне Кыханку...

Гісторыя Нясвіжа ажывае. Анастасія КЛЯШЧУК. Фота аўтара.

З МІНСКА ДА ВІЛЬНЮСА ЗА 2 ГАДЗІНЫ

рэцыйі за транзітнага грузаваткі». Электрыфікацыя участка Вільнюс—Мінск з'яўляецца і складнікам літоўска-беларускага праекта па паліпшэнні абслугоўвання пасажыраў паміж Вільнюсам і Мінскам. Яго рэалізацыя, а таксама запуск электрычнага паміж стаміцамі Лтвы і Беларусі, зменшыць час знаходжання ў дарозе да 2 гадзін.

У першай палове гэтага года на маршруце Вільнюс—Мінск было абслужана каля 120 тысяч пасажыраў, альбо амаль удвая больш, чым за той жа перыяд у 2011 годзе. Для вялікіх патакаў пасажыраў патрэбны і больш сучасныя чыгункі. «Мы вельмі цэнім плённае супрацоўніцтва з Беларускай чыгункай», — сказаў генеральны дырэктар акцыянернага таварыства «Літоўскія чыгункі» Стасіс Дайлідка.

Вітаўтас ЖЭЙМАНТАС, уласны карэспандэнт «Звязды» ў Лтве, Вільнюс.

Table with 3 columns: Даты, Падзеі, Людзі

1836 год — нарадзіўся Яраслаў Дамброўскі, дзеяч міжнароднага рэвалюцыйнага руху. У 1845-1853 гадах вучыўся ў Брэсцкім кадэцкім корпусе. З 1855-га — у расійскай арміі. Прапагандаваў ідэю руска-польскага рэвалюцыйнага саюза. З 1862 года — у Варшаве, кіраўнік «чырвоных». Член цэнтральнага нацыянальнага камітэта. Адзін з арганізатараў і кіраўнікоў Камітэта рускіх афіцэраў у Польшчы. Распрацаваў план неадкладнага ўзброенага паўстання, які адхілілі правыя. У 1862 годзе арыштаваны, з турмы кіраваў падрыхтоўкай паўстання 1863-1864 гадоў. У канцы 1864-га ўцеў па дарозе на катаргу, выехаў за мяжу. Адзін з лідараў польскай дэмакратычнай эміграцыі. Генерал і галоўнакамандуючы ўзброенымі сіламі Парыжскай камуны 1871 года. Аўтар шэрагу ваенна-тэарэтычных работ. Загінуў у баі з версальцамі ў 1871 годзе.

лаю Бога ўсе землі, пачынаючы ад тых, дзе ўзыходзіць сонца, заканчваючы тымі, дзе яго заходзіць» падараваны Чынгіс-хану і яго нашчадкам. У апошняй фразе знайшла кароткае выразнае ідэалогію Чынгізідаў, якія прэтэндавалі на сусветнае панаванне. Хоць задуманы Папам Інакенціем IV план заключэння саюза з Мангольскай імперыяй не ўвянчаўся поспехам, місія Карпіні сама па сабе мела вялікае значэнне: яна стала першай з вялікіх падарожжаў еўрапейцаў у Азію.

1246 год — праваліўся план Папы Рымскага гавярнуць да звар'ненняў хрысціянства Вялікага мангольскага хана. Пасля асабістай сустрэчы італьянскага манаха-францысканца Джаваіні дэль Плана Карпіні з унукам Чынгіс-хана, Вялікім ханам Гуюкам у яго стаўцы ў Каракаруме пасланцу Папы Рымскага быў уручаны пісьмовы адказ пантыфіку. Адмаўляючыся разглядаць папскі заклік стаць хрысціянінам, Гуюк прапанаваў Папе і еўрапейскім каралям асабіста з'явіцца да яго дзвара для дэманстрацыі пакары, паколькі «сі-

1941 год — нарадзіўся (горад Мінск) Ігар Аляксандравіч Малевіч, беларускі вучоны ў галіне радыёфізікі, інфармацыйных тэхналогій, публіцыст, доктар фізіка-матэматычных навук (1984), прафесар (1987). Аўтар навуковых прац па радыёфізіцы, статыстычнай аптыцы, квантавай электроніцы, лазернай тэхніцы. Распрацаваў лазерныя лазатары для вывучэння паверхні Месяца; лідарныя сістэмы касмічнага, падводнага і наземнага базавання. Аўтар кніг публіцыстыкі «Увага, Кітай!», «Калі ў Еўропе яшчэ ўчора, у Караі ўжо заўтра: загадкавая Паўднёвая Карэя — шлях наперад» і іншых. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі.

Андрэй ВОЛЯН (1530—1610), гуманіст, багаслоў, правазнавец, дзеяч Рэфармацыі: «Гнеў — ён ёсць нішто іншае як прыкмета слабавольнасці, пры якой для ўзважанай памяркоўнасці няма месца».

ТЭНДЭНЦЫІ

— Нашая задача была ў тым, каб сабраць менавіта тыя філмы, якія па тых ці іншых прычынах сапраўды актуальныя сёння, — тлумачыць праграмыны дырэктар ММКФ «Лістапад» Ігар СУКМАНОў. — Ёсць нейкія рэчы, якія спантанна ўзнікаюць у розных аўтараў. Гэта вечныя тэмы, якія хваляюць чалавецтва: страць, жыццё, смерць, поўная сімволіка і актуальныя сацыяльныя праблемы.

І з гэтым складана не пагадзіцца, таму што адной з асноўных тэндэнцый сучаснага аўтарскага кінамастатра, калі меркаваць па сёлётнай праграме «Лістапада», якраз і з'яўляецца зварот мастацкага кіно да востраасцяпальных, дакументальных тэм. Часам нават здавалася, што своеасаблівым паказчыкам якасці філма з'яўлялася колькасць доўгіх планаў, мінорнай музыкі і падлеткаў-наркаманаў на экране (фільм

Футбол

ўсяго сезона актыўна падтрымлівалі сваіх любімацаў. Аднак, па вялікім рахунку, перамогу барысаўчан прагназаваць можна было загадзя. Для многіх выніковы поспех «жоўта-блакітных» нават не абмяркоўваўся: маўляў, так павінна быць і — баста. Што і атрымалася. А вось за трэцяе месца барацьба паміж мінскім «Дынама» і «Гомелем» сапраўды кіпіць, бурліць, прымушае інтрыгу круціцца, як кола атракцыіна.

І нешта падказвае, што імя бронзавага прызёра будзе вядомае толькі пасля апошняга тура, 25 лістапада.

Сёлета палешука зноў даказалі, што каманда ў Алега Кубарава стабільная ў сваёй барацьбе за самыя высокія пазіцыі. Кволяі «Гомель» крыху ў іншым: тэма фінансавання каманды абмяркоўвалася неаднойчы. На жаль, чым бліжэй фініш, тым больш «баліць». Ужо вядома, што каманду падкіне Кубараў, трэнер, які прыводзіў «зялёных» да перамогі ў розыгрышы Кубка і Суперкубка краіны, летас заваўваў з камандай бронзавыя медалі, прывозіў у

ВЯРТАННЕ ІНТРЫГІ

горад на Сожам англійскі «Ліверпуль». І будзе шкада, калі «Гомель» застанеца без часткі футбалістаў, якія кавалі важныя перамогі для сябе і родных заўтараў.

— Безумоўна, фінансавая няўпэўненасць на карысць ідзе наўрад ці. Толькі я не думаю, што ў камандзе ёсць нехта, хто не хацеў бы заняць трэцяе месца, — кажа нашаму карэспандэнту Сяргею Матвейчыку, абаронца «Гомеля». — Медалі быў бы прыемны кожнаму. Незалежна ад таго, плаціць нам ці не. Бо трыба ж нешта будзе дзеткам апалядаць і паказваць.

Між іншым, менавіта «Дынама» і «Гомель» у выхадныя сустрэліся ў матчы, які мог вырашыць многае ў перспектывах барацьбы за «бронзу». Па вялікім рахунку, перамога ў гэтай сустрэчы неабходна было дынамаўцам. З-за няцотнай колькасці каманд у першынстве Алегу Пратасаву і К' прывідаецца прапусцаць апошні тур, а таму, каб прэтэндаваць за медалі, мінчанам неабходна хапацца за вікторыю ў жог-

ным з двух матчаў. А таму не здзіўна, што гаспадары ядрэнна атакавалі, актыўна рушылі наперад, а гасці — абараняліся. Рабілі гэта добрую частку гульні яны выдатна, але супрацьпаставіць нешта рыкашэту пастаў ўдару дынамаўскага ўругвайца Эрнана Фігерэда яны нічога не здолелі. Адметна, што, каб цалкам задаволіць сябе, «Дынама» неабходна было перамагач з розніцай у два мячы (пры роўнасці балау па заканчанні першынства будучы лічыцца асабісты сустрэчы), але ў выніку каманды захавалі паміж сабой парытэт, захавалі інтрыгу ў чэмпіянаце да апошняга тура. Гэты матч — яшчэ адна стрэмка для тых, хто лічыць ачынная футбольнае першынство застільным баламам. За два туры ў барацьбе за трэцяе месца нічога не вырашана. Апошнія матчы абяцваюць быць гарачымі, а галоўнае — цікавымі на падзеі. Чакаем.

Тарас ШЧЫРЫ

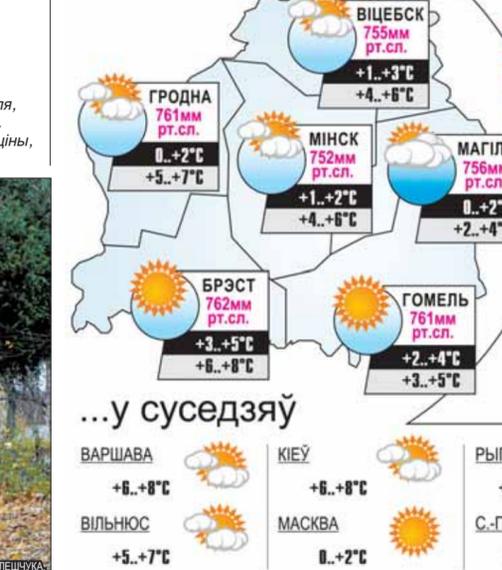
СЁННЯ

Table with 4 columns: Сонца, Усход, Захад, Даўжыня дня

Месяц Маладзік 14 лістапада. Месяц у сусор'і Скарпіёна.

ЗАЎТРА

УСМІХНЕМСЯ

У гасці прыйшла цешча, і яны з дачкой зачыніліся на кухні. Заць сядзіць, глядзіць тэлевізар. Тут да яго падыходзіць малі сын: — Та та, а як я з'явіўся? — Цябе бусел прынёс. — А ты? — І мяне бусел прынёс. — І маму? — І маму? — І бабулю? — Не, бабулю чорт прынёс.

Калі ён прапанаваў ёй ажаніцца, яна звалілася з крэсла, пляч хвілін скакала на ложку, дзесьці хвілін бегала па кватэры і пасля адказала: — Я падумаю...

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛІГІЯ: Л. КАРПЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, Л. ЛАХМАНЕНКА, С. ПРОТАС (намеснік галоўнага рэдактара), Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, Л. СВДРЫЦКАЯ, А. СПАНЕСІН (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦМОШЫК. НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а. ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс); аддзелаў: лісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджвання — 287 18 36, 287 18 51, юрыдычнага — 287 19 68, скартарыята — 292 05 82, аддзелах за выпуск дадатаў: «Чыроная змена» — 292 44 12; «Мясцовае самакіраванне» — 292 44 12, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Магілёве: 32 74 31; бухгалтэры: 287 18 81. http://www.zvyazda.by; ПРІЁМ РЭКЛАМЫ тэл./факс: 287 17 79, e-mail: rek@zvyazda.minsk.by